

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
САДІВНИЦТВА**

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ
«НАУКОВІ ЗДОБУТКИ МОЛОДИХ
ДОСЛІДНИКІВ У СФЕРІ ГЕОДЕЗІЇ,
КАРТОГРАФІЇ, ЗЕМЛЕУСТРОЮ, КАДАСТРУ»**

Умань 2020

Рекомендовано до друку науково-методичною комісією факультету лісового і садово-паркового господарства Уманського національного університету садівництва (протокол №__ від «__» вересня 2020 року)

Редакційна колегія:

Непочатенко О.О. – доктор економічних наук, професор; **Мостов'як І.І.** – кандидат сільськогосподарських наук, доцент; **Карпенко В.П.** – доктор сільськогосподарських наук, професор; **Поліщук В.В.** – доктор сільськогосподарських наук, професор; **Кисельов Ю.О.** – доктор географічних наук, професор; **Рудий Р.М.** – доктор технічних наук, професор; **Домашенко Г.Т.** – кандидат технічних наук, доцент; **Романчук С.В.** – кандидат технічних наук, доцент; **Шемякін М.В.** – кандидат сільськогосподарських наук, доцент; **Кирилюк В.П.** – кандидат сільськогосподарських наук, доцент; **Удовенко І.О.** – кандидат економічних наук, доцент; **Боровик П.М.** – кандидат економічних наук, доцент; **Кононенко С.І.** – старший викладач; **Ужела М.І.** – аспірантка (технічний секретар).

Наукові здобутки молодих дослідників у сфері геодезії, картографії, землеустрою, кадастру: **матер.** Всеукр. наук.-практ. Інтер.-конф. молодих учених (м. Умань, 25 вересня 2020 р.). Умань, 2020. 70 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених висвітлено результати наукових досліджень із геодезії, географії, картографії, кадастру, моніторингу довкілля, геодезичних та землевпорядних технологій. Видання може бути корисним для науковців у галузі геодезії, географії, картографії, кадастру, землеустрою, а також фахівців-практиків, учителів, студентів.

**За достовірність опублікованих матеріалів відповідальність несуть автори.
Видається в авторській редакції**

ЗМІСТ

Богайчук О. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ОБЛАСТІ.....	5
Кисельов Ю., Гордієнко В. ПЕРЕНЕСЕННЯ В НАТУРУ МЕЖ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ.....	7
Кондратюк Є., Коржик М. ЛИМАНИ ТА ЗАТОКИ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОЇ ЧАСТИНИ ШЕЛЬФУ ЧОРНОГО МОРЯ (<i>фаціальний та ландшафтно-геохімічний аналіз</i>).....	11
Кононенко С., Власюк С. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ НА ТЕРИТОРІЇ МИХАЙЛІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ КАМ'ЯНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	14
Кононенко С., Глушенко М. СХЕМИ ЗЕМЛЕУСТРОЮ І ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ.....	17
Кононенко С., Горбачова В. ГЕОДЕЗИЧНА ОПОРА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЕКТУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ДЛЯ ЕКСПЛУАТАЦІЇ БУДІВЛІ МАГАЗИНУ ТА КАФЕТЕРІЮ У М. КАНІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	20
Кононенко С., Гребенюк В. ПРИНЦИПИ ОБРАННЯ МАСШТАБІВ ПЛАНІВ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ ЗЕМЛЕУСТРОЮ.....	23
Кононенко С., Гуцал Я. ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК У ВЛАСНІСТЬ ДЛЯ ВЕДЕННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІЗ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	26
Кононенко С., Зелінська Н. ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ УМОВ І МІСЦЯ РОЗТАШУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ НА ОБРАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЇЇ ЗНИМАННЯ.....	29
Кононенко С., Мул В. ПРОЕКТИ ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЛІ, ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	32
Кононенко С., Осецька Ю. ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КОРЕГУВАННЯ ПЛАНІВ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАНЬ.....	35
Кононенко С., Сірченко В. КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ В РИНКОВИХ УМОВАХ.....	38
Мельник А., Росада М., Максименко Т. ДО ПИТАННЯ РОЛІ КАРТОГРАФІЧНОГО МЕТОДУ В РЕГІОНАЛЬНИХ ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	41
Кононенко С., Пастухов Д. ГЕОДЕЗИЧНІ РОБОТИ ПРИ ВІДВЕДЕННІ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ДЛЯ РОЗМІЩЕННЯ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕНЕРГІЇ СОНЦЯ.....	43
Пилипчук Т. СІРКОВОДНЕВЕ ЗАРАЖЕННЯ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ШЕЛЬФУ ЧОРНОГО МОРЯ.....	46
Повшук В. ЗЕМЛІ РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В СИСТЕМІ ЗЕМЛЄВПОРЯДКУВАННЯ.....	49
Кононенко С., Поліщук Р. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПРИКЛАДІ КРАСНОПІЛЬСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ГАЙСИНСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	52
Чоповська М. АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ПРИРОДО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ.....	55
Гевко Т. ПРОЕКТ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ГЕОДЕЗИЧНОГО ПОЛІГОНУ УМАНСЬКОГО НУС.....	58
Дерев'янка В. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ПЕДИНІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	60
Коцупера О. ПРОЕКТ ПОДІЛУ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ НА ТЕРИТОРІЇ ІВАНЬКІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ МАНЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	63
Подолянюк Є. ПРОЕКТ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ПОДІЛУ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ІЗ ЗЕМЕЛЬ ЗАПАСУ ПОЗА МЕЖАМИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ТЕРИТОРІЇ ІВАНЬКІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ МАНЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	66
Прокопенко Н. ПРОЕКТ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ПРИБУДИНКОВИХ ТЕРИТОРІЙ.....	68
Печиборщ Ю. ПРОЦЕДУРА УТВОРЕННЯ МЕЖ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ.....	70
Нікул П. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК.....	73

Богайчук Олена, магістрантка ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ, Україна
Науковий керівник – Гілецький Й.Р.
кандидат пед. наук, доцент
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ, Україна

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ОБЛАСТІ

Актуальність дослідження. Підвищення якості життя на сучасному етапі визначається як найважливіший критерій суспільного прогресу. Дослідження якості життя, які проводилися досі здебільшого належали представникам економічної науки та соціології. Суспільна географія зосереджувала свою увагу лише на вивченні окремих аспектів якості життя. Із зростанням актуальності розробки стратегії збалансованого соціально-економічного розвитку країни в цілому та її регіонів, зокрема, дослідження суспільно-географічного різноманіття якості життя набувають актуальності.

Аналіз попередніх досліджень. Вивченням якості життя населення та пошуком шляхів для її підвищення займаються багато закордонних та вітчизняних науковців. Особливе місце займають праці С. Айвазяна, Дж. Гелбрейта, В. Горбатова, О. Грішнова, А.Кемпбелла, М. Кизима та ін. Серед вітчизняних вчених вивченню якості життя населення присвячено наукові напрацювання В. Артеменка, І. Гукалової, С. Корецької, Е. Лібанової, Р. Теслюка. Більшість з них працюють над впровадженням суспільно-географічного підходу до оцінки якості життя населення.

Метою статті є аналіз і порівняння існуючих міжнародних підходів до оцінки якості життя населення, визначення доцільності та ефективності застосування даних підходів при суспільно-географічних дослідженнях якості життя населення обласного СГК.

Виклад основного матеріалу. Відсутність єдиного чіткого визначення терміну, змісту і структури категорії якості життя населення супроводжується великою кількістю методологічних підходів до її обчислення. Кожна наука прагне по-своєму структурувати поняття і відібрати для його оцінки найбільш переконливі, з точки зору конкретної науки чи країни співвідношення показників та виробити свій підхід до оцінки якості життя населення [1].

Найпоширенішими підходами для оцінки якості життя населення вважаються: Загальнометодологічна концепція стандартів і якості життя, Методологія Economist Intelligence Unit, Методологія International Living, Методологія ЄС, Методологія Організації економічного співробітництва і розвитку.

Однією з найбільш досконалих методологій оцінювання якості життя на сьогодні вважається система соціальних індикаторів Організації економічного розвитку та співробітництва (ОЕСР) [5]. Дана організація визначила одинадцять аспектів, які пропонується вважати найважливішими складовими добробуту з позиції фізичних умов і якості життя:

- 1) доходи населення;
- 2) робочі місця (рівень зайнятості, заробітна плата, безпека, рівень довготривалого безробіття);
- 3) баланс праці та відпочинку (кількість зайнятих із позанормованим робочим часом, час, витрачений на дозвілля);
- 4) здоров'я (тривалість життя, самооцінка стану здоров'я);
- 5) освіта (охоплення освітою, роки навчання, навички студентів);
- 6) житлові умови (кількість кімнат на людину, плата за житлові послуги, житлові зручності);
- 7) громада (соціальні мережі);
- 8) участь у суспільному житті (консультації, голосування);
- 9) навколишнє середовище;
- 10) безпека (кількість убивств, кількість злочинів);
- 11) задоволеність життям.

Недоліком даної методології є практично відсутність оцінки впливу природно-географічних чинників на якість життя. До природно-географічних чинників можна віднести: кліматичні умови, частота форс-мажорних природних ситуацій, наявність природно-сировинних ресурсів.

Для вимірювання якості життя часто використовують методологію Economist Intelligence Unit [4]. Дана методологія дозволяє розрахувати індекс якості життя за регресійною моделлю, яка на 80% заснована на результатах соціологічних опитувань. Для розрахунку індексу якості життя EIU проводять електронні інтерв'ю, під час яких опитують більше трьох тисяч респондентів. Методика Economist Intelligence Unit оцінює якість життя за 9-ма параметрами:

- 1) Добробут за матеріальною ознакою;
- 2) Здоров'я;
- 3) Сімейне життя;
- 4) Громадське життя;
- 5) Політична стабільність і безпека;
- 6) Географія та клімат;
- 7) Гарантії зайнятості;
- 8) Політична свобода;
- 9) Гендерна рівність.

Критерій клімату та географії в методології EIU оцінюється за диференціацією країн за ознакою теплого чи холодного клімату.

Аналізуючи найпоширеніші підходи до оцінки якості життя, можна зробити висновок, що соціально-економічні аспекти оцінки у більшості методологій представлено значно ширше, ніж природно-географічні умови життєдіяльності населення. Тому при оцінці якості життя населення з позицій географії увага повинна бути звернена не тільки на територіальну диференціацію розмаїття економічних та соціальних показників умов і стану життя населення. У суспільно-географічних дослідженнях доцільно враховувати й такі чинники, як географічне положення, рівень освоєності території, рівень і глибину урбанізаційних процесів, рівень транспортної

доступності тощо [1, с. 36]. Оцінювання якості життя з погляду суспільної географії потрібно здійснювати з урахуванням сукупної дії геопросторово організованих чинників із побудовою такої компонентної структури цієї категорії, яка враховуватиме найрепрезентативніші характеристики з усієї системи геосфер “суспільство-природа” [2, с.5].

Висновки. Отже, у процесі суспільно-географічного вивчення якості життя населення адміністративної області необхідно збалансовано підійти до відбору як соціально-економічних так і природно-географічних чинників, які потребують оцінки при визначенні умов життя населення в регіоні.

Список використаних джерел

1. Гукалова І.В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація. К.: Друкарня МВС України, 2009. 347 с.
2. Теслюк Р.Т. Суспільно-географічні аспекти якості життя населення регіону (на матеріалах Львівської області): автореф. дис. канд. геогр. наук: 11.00.02. Львів: Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Л., 2008. 20 с.
3. Офіційний сайт видання International Living [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://internationalliving.com/2010/12/quality-of-life-2011/>
4. Офіційний сайт Economist Intelligence Unit [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.eiu.com.
5. Офіційний сайт ОЕСР. Режим доступу: <http://www.oecd.org>.

Кисельов Юрій, завідувач кафедри геодезії, картографії і кадастру,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань, Україна
Гордієнко Вікторія, студентка 11-м-з-зм групи, Уманський національний
університет садівництва, м. Умань, Україна

ПЕРЕНЕСЕННЯ В НАТУРУ МЕЖ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Залежно від регіональних природних та господарських особливостей території лінія межі може бути двох основних видів: 1) сполучена з

положенням характерних постійних елементів місцевості (природна); 2) спеціально помічена на місцевості або топографічній основі як риска поділу територіальних одиниць (умовна).

Природна межа являє собою природний або штучний відносно постійний об'єкт місцевості із характерними елементами лінійного типу (бровка яру; русло річки, каналу; вісь або брівка дороги, канава; фундаментальна огорожа тощо). Така межа визначається в натурі візуально та може бути віддешифрована на матеріалах аерофотознімання або знята методами наземної інструментального знімання характерних точок.

Умовна межа – це ломана лінія з фіксованими вершинами, котрі поділяють суміжні території. Позначення її може бути здійснене трьома шляхами: 1) закріплення всіх поворотних точок спеціальними межовими знаками з одночасним визначенням у натурі межових ліній у вигляді ровів, канав; 2) часткове закріплення межовими знаками в натурі з відображенням поворотних точок на планово-картографічних матеріалах (розряджене закріплення); 3) відображення поворотних точок межі тільки на планово-картографічному матеріалі без закріплення в натурі [1].

Таким чином, за своїм змістом межа – це природна або умовна лінія, яка визначає межі конкретного виробничого чи адміністративного утворення (землекористування, землеволодіння, району, області, міста), яка відокремлює його землі від суміжних утворень та є елементом просторової організації його території.

Весь процес перенесення в природу меж землекористування можна поділити за змістом та місцем проведення на наступні стадії: підготовчі роботи, польові технічні та камеральні роботи [2].

До підготовчих робіт входить проведення огляду місцевості, визначення методів перенесення проекту в природу, згущення опори для перенесення проекту, визначення величин ліній і кутів, нанесення надписів цих величин на проектному плані та складання робочого креслення перенесення проекту [3].

Підготовка проєкту міститься у складанні технічної документації, котра вміщує необхідні дані для перенесення в натуру меж землекористування. Вихідними матеріалами для підготовки проєкту є план асфальтобетонного заводу та план виробничої бази ДП «Донецький облавтодор» з нанесеними межами землекористування (рис. 1).

Рис. 1. Викопіювання з топографічної карти з межами земельних ділянок

Встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) проводиться відповідно до топографо-геодезичних і картографічних матеріалів. Встановлення меж земельної ділянки в натурі здійснюється на основі технічної документації із землеустрою, якою визначається місцеположення поворотних точок меж земельної ділянки в натурі. Документація із землеустрою щодо встановлення меж житлової та громадської забудови розробляється у складі

генерального плану населеного пункту, проєктів розподілу територій і є основою для встановлення меж земельних ділянок у натурі. Межі земельної ділянки в натурі закріплюються межовими знаками встановленого зразка. У разі, якщо межі земельних ділянок в натурі збігаються з природними та штучними лінійними спорудами і рубежами (річками, струмками, каналами, лісосмугами, залізницями, автомобільними шляхами, парканами, огорожами, фасадами будівель та іншими лінійними спорудами і рубежами тощо), межові знаки можуть не встановлюватися. Власники землі та землекористувачі, в тому числі орендарі, зобов'язані дотримуватися меж земельної ділянки, закріпленої в натурі межовими знаками встановленого зразка. Межові знаки здаються за актом під нагляд на збереження власникам землі та землекористувачам, у тому числі й орендарям.

Список використаних джерел

1. Волков С. Н., Конокотин Н. Г. Землеустроительное проектирование и организация землеустроительных работ. Москва: Колос, 1998. 462 с.
2. Інструкція з топографічного знімання у масштабі 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500: Затверджено наказом Головного управління геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України від 9 травня 1998 р. № 56. Вінниця: Антекс, 2000. С. 89-155.
3. Підготовка до перенесення проєкту в натуру / URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/mod/book/view.php?id=158015&chapterid=40942&lang=en>

Кондратюк Є.С., Коржик М. І., *магістранти*

Науковий керівник – Половка С. Г.

доктор геол. наук, професор

Поліський національний університет

м. Житомир, Україна

ЛИМАНИ ТА ЗАТОКИ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОЇ ЧАСТИНИ ШЕЛЬФУ ЧОРНОГО МОРЯ (*фаціальний та ландшафтно-геохімічний аналіз*)

Прибережні водойми Чорного моря, що широко розвинені у північно-західній його частині, є специфічними природними об'єктами. За своїми морфометричними параметрами, балансу седиментаційних речовин і ряду інших показників вони значно відрізняються від умов відкритого моря. Крім того, вони знаходяться на «передньому краї» зустрічі з антропогенними речовинами і впливами, що йдуть із суші. Така ситуація вимагає дослідження прибережних водойм, як складних природних систем, а саме: Дніпровсько-Бузького, Дністровського і Будацького лиманів та Єгорлицької, Тендрівської і Джарилгацької заток (рис. 1). Всі ці водойми розташовані в аридній кліматичній зоні, де випаровування переважає над атмосферними опадами. При цьому місцеві площі водозборів локалізовані у вузькій смузі по периферії водойм.

Рис. 1. Схема розташування досліджуваних прибережних водойм.
Лимани: 1 – Дніпровсько-Бузьський, 2 – Дністровський, 3 – Будацький;
затоки: 4 – Єгорлицька, 5 – Тендрівська, 6 – Джарилгацька

У затоках, куди надходить лише незначна кількість теригенної речовини, що має місцеве походження, і переважають води морського генезису, активно проявлене біогенне карбонатутворення і накопичуються висококарбонатні осадки (Єгорлицька затока) або осадки з високим вмістом карбонатного компонента [3].

У лиманах (Дніпровсько-Бузький, Дністровський), куди з великих водозборів, розташованих у гумідній кліматичній зоні, річковими водами здійснюється (або ще недавно здійснювався) потужний привніс теригенного матеріалу та інших речовин континентального походження, біогенне карбонатутворення подавлене і накопичуються переважно теригенні осадки. Специфічні техногенні теригенні мулові осадки, як результат функціонування Краснознаменської зрошувальної системи, накопичуються в Тендрівській і, особливо, у Джарилгацькій затоці [2].

Закономірності розподілу осадової речовини в прибережних водоймах залежать від їхніх морфолого-морфометрических особливостей, гідродинамічного режиму, гідрологічної структури вод.

У природному режимі лиманам притаманні паводкові, згінно-нагінні і компенсаційні течії, значні градієнти солоності вод. Після зарегулювання Дніпра природні умови були трансформовані для Дніпровсько-Бузького лиману у напрямку зменшення річкового скидів прісних вод, розчиненої та зваженої речовини континентального походження, відсутності паводкових струменів, підвищення і вирівнювання солоності вод. Виникнення нової седиментаційної ситуації безумовно призведе до створення відповідної фаціальної структури – зміні просторового розподілу осадової речовини за гідравлічною крупністю, розширення зон стратифікації вод та стагнації, зростання інтенсивності біогенного карбонатонакопичення, особливо в зонах доброї аерації придонних вод. Певним чином відсутність стоку Дніпра повинна вплинути і на седиментаційну ситуацію в Єгорлицькій, а особливо в західній частині Тендрівської заток [1].

Для Єгорлицької, Тендрівської і Джарилгацької заток, площі водозборів яких локалізовані у вузькій смузі по периферії водойм, ресурси алохтонної осадоної речовини дуже обмежені і мають переважно абразійне й еолове походження. Гідродинамічний режим в цих затоках визначається вітровими, стійно-нагінними течіями і хвильовим полем, гідрохімічний - складом морських вод, їхнім випаровуванням і охолодженням. Така обстановка конкретизується в Єгорлицькій затоці циклонічним круговоротом вод у його центральній частині, що призводить до виносу з цієї зони дисперсного матеріалу на периферію і формуванням тут черепашкового поля; у Тендрівській і Джарилгацькій затоках до накопичення дещо підвищених вмістів дисперсної речовини, що надходить у їхні межі в зваженому стані з морськими водами в періоди штормових нагонів. Крім того, усі три затоки в різній мірі впродовж тривалого часу піддаються впливу вод Краснознаменської зрошувальної системи – у найменшій мірі, локально й епізодично, Єгорлицька; по суті, систематично, фронтально з північного узбережжя – Тендрівська і Джарилгацька (остання у найбільшій мірі). Тверді і рідкі речовини, що надходять у затоки в результаті техногенезу, включаючись у седиментаційну систему водойм, впливають на неї у літогенному, геохімічному й еколого-санітарному аспектах, певним чином трансформуючи природні фації і фаціальну структуру прибережних водойм [4].

Висновок. На підставі наших досліджень, слід зробити узагальнюючий висновок, особливості седиментогенезу в прибережних водоймах визначаються співвідношенням впливу морського і річкового факторів, що в свою чергу має вплив на формування геохімічних показників осадочних порід цих перехідних водойм між сушею та Чорним морем.

Список використаних джерел

1. Усенко В. П. О зональности лиманного седиментогенеза. *Изучение геологической истории и процессов современного осадкообразования Черного и Балтийского морей*: тр. Междун. симпоз. ч. 2., м. Київ, 1984 р. – Київ, 1984. С. 60 – 64.

2. Усенко В. П., Черняков Д. А., Чигрин Р. Г. Природная зональность

Тендровского залива. – Київ: ІГН АН УРСР, 1988. – 40 с. – (Препр. / АН УССР, Ін-т геол. наук; 88-3).

3. Усенко В. П., Чигрин Р. Г., Сухорєбрый А. А. и др. О природной зональности Егорлыцкого залива. *Шельфы: проблемы природопользования и охраны окружающей среды*: тез. докл. IV Всесоюз. конф. г. Владивосток, 12 – 15 мая 1982 г., Владивосток, 1982. 74 с.

4. Усенко В.П., Чигрин Р.Г. Особенности лагунного седиментогенеза северо-запада Черного моря: Мат-лы 27-го МГК. Тез. Т.2 г. Москва, 4-14 авг. 1984 г., Москва, 1984. С. 215 – 216.

Кононенко Сергій, ст. викладач кафедри геодезії, картографії і кадастру,

Уманський національний університет садівництва, м. Умань, Україна

Власюк Станіслав, студент 31-зм групи, Уманський національний

університет садівництва, м. Умань, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ НА ТЕРИТОРІЇ МИХАЙЛІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ КАМ'ЯНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досвід реформування земельних відносин в Україні висвітлив ряд проблем їх здійснення, а також довів необхідність удосконалення державної політики в галузі управління землекористуванням, в тому числі шляхом землеустрою. Шляхи удосконалення авторам вбачаються такими:

- реалізація політики держави щодо наукового перерозподілу земель;
- формування раціональної системи землеволодінь і землекористувань;
- розробка системи заходів щодо збереження і поліпшення природних ландшафтів, територій з особливими природоохоронними, рекреаційними і заповідними режимами;

- відновлення і підвищення родючості ґрунтів, рекультивації порушених земель, захисту земель від ерозії, підтоплення, вторинного засолення, заболочування та інших видів деградації;

- консервація деградованих і малопродуктивних земель;
- створення екологічно сталих ландшафтів і агросистем;
- обґрунтована вартісна оцінка природоохоронних заходів.

Інтенсифікація землеробства, його індустріалізація і хімізація в радянський період спричинили екологічну напруженість в агроландшафтах, що проявляється в посиленні ерозійних процесів, погіршенні агрофізичного стану ґрунтів, дегуміфікації, накопиченні токсичних речовин, зниженні біологічної ємності ґрунтів та інших видах їх деградації [3].

Відомо, що на слабозмитих ґрунтах щорічно втрачається 15-20% врожаю, на середньозмитих – до 30-40%, на сильнозмитих – до 50-60%. Середньорічні втрати продукції рослинництва від ерозії перевищують 400-500 тис. тон у перерахуванні на зернові одиниці. У грошовому вираженні щорічний недобір складає 32-40 млн. гривень [1]. Оптимізація співвідношення ріллі, сіножатей і пасовищ має велике значення, тому що це найдешевший спосіб регулювання еколого-економічних взаємозв'язків у природно-антропогенних відносинах.

Схема землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель Михайлівської сільської ради Кам'янського району Черкаської області розроблена згідно земельного Кодексу України, Закону України “Про землеустрій”, закону України “Про охорону земель”.

Метою складання “Схеми землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель” є:

- реалізація політики держави щодо наукового перерозподілу земель;
- формування раціональної системи землеволодінь і землекористувань;
- розробка системи заходів щодо збереження і поліпшення природних ландшафтів, територій з особливими природоохоронними, рекреаційними і заповідними режимами;

- відновлення і підвищення родючості ґрунтів, рекультивації порушених земель, захисту земель від ерозії, підтоплення, вторинного засолення, заболочування та інших видів деградації;
- консервація деградованих і малопродуктивних земель;
- створення екологічно сталих ландшафтів і агросистем;
- обґрунтована вартісна оцінка природоохоронних заходів.

Згідно даних обліку земель в складі державного земельного кадастру Михайлівської сільської ради станом на 01.01.09 р. нараховується шість категорій земель (рис. 1).

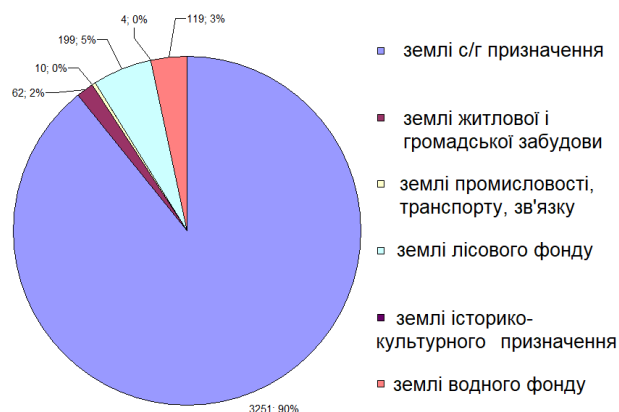

Рис. 1. Структура земель Михайлівської сільради

Аналізуючи дані стану ґрунтового покриву, необхідно відзначити, що на території Михайлівської сільської ради 70,28 % розораних земель піддана процесам водної і вітрової ерозії.

Для припинення розвитку деградаційних процесів, та запобіганню руйнування ґрунтів від негативних наслідків інтенсивного сільськогосподарського використання земель необхідно передбачити комплекс ґрунтозахисних протиерозійних, агротехнічних, лісомеліоративних, гідротехнічних, культуртехнічних заходів заходів [2].

Вказані заходи стимулюють раціональне використання, охорону і підвищення родючості земель. Впровадження протиерозійних агротехнічних заходів і запропоноване наукове обґрунтування систем сівозмін, проекти землеустрою відносно рекультивації і консервації земель, культуртехнічних робіт, створення лісових насаджень, протиерозійних гідротехнічних споруд, проведення розмежування земель державної і комунальної власності документами є обов'язковим для підприємств усіх форм власності і господарювання на території сільської ради.

Все це дасть змогу не тільки зберегти екологічний баланс земельних угідь на території сільської ради, а й збільшити надходження до бюджету.

Список використаних джерел

1. Земельные отношения в Украине. Законодательные акты и нормативные документы. К.: Урожай, 2018. С. 357-365.
2. Дмитренко В.Л., Медведєв В.В. Визначення еколого-економічного ефекту від упровадження комплексу протиерозійних заходів. *Економіка України*, №2. 1993. С. 80-83.
3. Медведєв В.В. Деградація ґрунтів – пріоритетна проблема. *Вісник аграрної науки*, №9. 2001. С. 82-83.

Кононенко Сергій, ст. викладач кафедри геодезії, картографії і кадастру,

Уманський національний університет садівництва, м. Умань, Україна

Глушенко Максим, студент 11-м-зм групи, Уманський національний
університет садівництва, м. Умань, Україна

СХЕМИ ЗЕМЛЕУСТРОЮ І ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Невід’ємною складовою економічної реформи, яка здійснюється в Україні з початку 90-х років минулого сторіччя, стало реформування земельних відносин, що нині наближається до свого завершення.

Схема землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель на території Лукашівської сільської ради Монастирищенського району Черкаської області розроблена на виконання Указу Президента України від 3 грудня 1999 р. №1529/99 «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки», Земельного Кодексу України, Закону України «Про землеустрій», Закону України «Про охорону земель».

Згідно з вимогами Земельного кодексу України, законів України «Про землеустрій» та «Про охорону земель», схеми землеустрою є основним

планувальним і передпроектним документом, що регламентує головні питання використання та охорони земель на регіональному рівні. Вони не менш ніж на 10-15 років [2] визначають формування раціональної системи землеволодінь і землекористувань; удосконалення співвідношення і розміщення категорій земель та угідь; систему заходів по збереженню та поліпшенню природних ландшафтів, агрокосистем, території з особливими природоохоронними, рекреаційними і заповідними режимами, відновленню і підвищенню родючості ґрунтів, рекультивації порушених земель і землюванню малопродуктивних угідь, захисту земель від ерозії, підтоплення, висушення, зсувів, вторинного засолення і заболочення, ущільнення, забруднення промисловими відходами і хімічними речовинами та інших видів деградації; по консервації деградованих і малопродуктивних земель, попередженню інших негативних явищ.

Складання схеми землеустрою включає визначення концептуальних положень і загальної стратегії землекористування, розробку пропозицій і заходів, підготовку текстових і табличних матеріалів схеми землеустрою і створення графічного матеріалу.

На підставі закладених у схемах землеустрою планувальних і проектних рішень розроблятиметься уся місцева планувальна документація, проекти та робочі проекти із землеустрою та охорони земель, лісовпорядкування, формування екологічної мережі, будівництва [1].

Розроблена Схема землеустрою дає обґрунтоване направлення у використанні земель, що дасть змогу не тільки зберегти екологічний баланс земельних угідь Лукашівської сільської ради, а й збільшити надходження до бюджету. Реалізація заходів передбачених у схемі можлива при впровадженні окремих проектів землеустрою наведених в табл. 1.

Дані проекти є обов'язковими програмними документами по використанню і охороні земель, що надалі мають бути основою для організації нових землеволодінь та землекористувань, проведення моніторингу земельних угідь, реєстрації земель, перерозподілу земель між землевласниками при впровадженні ринку й іпотечі земель.

На підставі виконаної роботи з'являється можливість не тільки вирішити ці й інші пов'язані з використанням земель питання, але і мати обгрунтовану оцінку земель, що вивільняються, після проведення на ній заходів щодо відновлення при укладанні договорів оренди на її використання.

Таблиця 1

Землевпорядне забезпечення заходів щодо раціонального використання та охорони земель на території Лукашівської сільської ради

№ з/п	Найменування проектів землеустрою	Одиниця виміру	Об'єм роботи	Вартість впровадження заходів, тис. грн.
1	Проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обгрунтування сівозмін та впорядкування угідь	га	1942,44	194,244
2	Робочий проект землеустрою щодо консервації деградованих та малопродуктивних земель	га	157,24	1572,40
3	Робочий проект землеустрою щодо створення захисних лісових насаджень	га	15,17	280,55
4	Робочий проект землеустрою щодо створення протиерозійних гідротехнічних споруд	га/км	86,05/8,31	774,45
5	Робочий проект землеустрою, щодо рекультивації земель	га	6,0947	60,947
	Всього по сільській раді	га	2206,9947	2882,591

Впровадження проектних рішень спрямованих на захист ґрунтів від ерозії, відновлення їхньої родючості, створення стійких агроландшафтів закріплених законодавчими і нормативними документами є обов'язковим для підприємств усіх форм власності й господарювання на території сільської ради.

Розрахований відповідно до методичних рекомендацій з еколого-економічної оцінки ґрунтозахисних заходів, повний еколого-економічний ефект від впровадження схеми землеустрою по Лукашівській сільській раді складає 1млн. 327,234 тис. грн.

Строк окупності капіталовкладень на проведення заходів передбачених даним дипломним проектом становить 6 років. Термін окупності витрат підтверджує діючий механізм запроектованих заходів щодо використання й

охорони земель при дотриманні рекомендацій, наданих законодавчими документами.

Список використаних джерел

1. Гетьман А. П. Научно-практический комментарий Земельного кодекса Украины. Х.: ООО «Одиссей», 2016. 512 с.
2. Третяк А.М. Землевпорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій: Навч. посібник. К.: Вища освіта, 2006. 528 с.

Кононенко Сергій, ст. викладач кафедри геодезії, картографії і кадастру,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань, Україна

Горбачова Вікторія, студентка 11-м-з-зм групи, Уманський
національний університет садівництва, м. Умань, Україна

ГЕОДЕЗИЧНА ОПОРА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЕКТУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ДЛЯ ЕКСПЛУАТАЦІЇ БУДІВЛІ МАГАЗИНУ ТА КАФЕТЕРІЮ У М. КАНІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Для складання любых видів документації із землеустрої в тій чи іншій мірі необхідне виконання топографо-геодезичних вишукувань. Необхідна наявність топографічних карт, планів, профілів, на підставі яких визначається існуючий стан земельного фонду, після чого на планах та картах здійснюється проектування об'єктів землеустрою. Межі запроектованих об'єктів виносяться на місцевість. У цьому складному процесі землеустрою геодезичні дії виконуються паралельно із землевпорядними.

Особливу роль топографо-геодезичні роботи відіграють при створенні проектів відведення земельних ділянок.

Комплекс польових топографо-геодезичних робіт для забезпечення проектів землеустрою включає [2]:

- створення знімальної геодезичної мережі (при необхідності);

- топографічне знімання об'єктів місцевості;
- обробка та оформлення польових матеріалів виконаних робіт;
- винос проектів у натуру.

Знімальну геодезичну мережу створюють з метою згущення державної геодезичної мережі та геодезичних мереж згущення до щільності, що забезпечує виконання вимог до геодезичного обґрунтування кадастрового знімання. Щільність та місця розміщення пунктів знімальної мережі встановлюють рекогносцируванням в залежності від обсягів та технології робіт.

Знімальну мережу розвивають від пунктів державної геодезичної мережі, геодезичних мереж згущення, станцій української постійно діючої мережі спостережень глобальних навігаційних супутникових систем (УПМ ГНСС).

Пункти знімальної мережі визначають:

- супутниковими геодезичними спостереженнями;
- прокладанням лінійно-кутових (тахеометричних, теодолітних) ходів;
- побудовою різноманітних лінійно-кутових засічок (прямих, обернених та комбінованих);
- триангуляційними і трилатераційними вимірюваннями.

Спосіб визначення координат і висот опорних точок залежить від наступних чинників:

1. Розмір об'єкту, що планується до проектування. Більші за площею, або, для лінійних об'єктів – протяжністю, об'єкти вимагають точнішого визначення координат опорних точок.

2. Тип місцевості: відкрита, закрита, населений пункт, промисловий майданчик, тощо. У відкритій місцевості доцільно застосовувати супутникові методи. У населених пунктах і на проммайданчиках – полігонометрію або лінійно-кутові ходи. У закритій місцевості – засічки, триангуляцію, трилатерацію.

3. Географічним розташуванням. Так, гранична похибка точок знімального обґрунтування і межових знаків відносно найближчих пунктів

державної геодезичної сітки у містах районного значення не повинна перевищувати 20 см [1].

4. Потрібна точність опори, яка обумовлюється призначенням об'єкту.

5. Наявністю тих чи інших приладів, матеріалів і обладнання та відповідної кваліфікації виконавця.

При створенні геодезичної опори для проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки для експлуатації будівлі магазину та кафетерію у м. Канів, Черкаської області для створення опори обрано прокладання теодолітного ходу за допомогою електронного тахеометра.

При прокладенні теодолітного ходу, точки ходу та точки зйомочної мережі закріплюються металевими штирями. Вимірювання довжин ліній між точками теодолітного ходу виконано з відносною помилкою не більше $f_{\text{відн}} = 1:2000$. Визначення координат кутів повороту земельної ділянки проводилось полярним методом з точок теодолітного ходу з контролем. Координати пунктів полігонометрії визначалися у місцевій системі. Кутові та лінійні вимірювання виконано електронним тахеометром 3Та5Р. Технічні характеристики ходу надані у табл. 1.

Таблиця 1

Номер ходу	Точки ходу		Довжина ходу, км.	Число кутів в ході	Похибки			
	початкова	кінцева			Кутові f_{β}		Лінійні f_S	
					отрим.	допуст.	абсолют см.	відносна
1	Пп 149	Пп 408	0,980	12	-17,0"	3,5'=210"	29	33793

Враховуючи вимоги Інструкції [1], довжини сторін у теодолітних ходах на забудованих територіях мають бути у межах $20 \leq L_i \leq 350 \text{ м}$. Загальна довжина ходу не повинна перебільшувати $\Sigma L_i = 1,3 \text{ км}$. Кутові нев'язки в теодолітному ході на 12 станцій не повинні перевищувати величину $f_{\beta \text{ доп}} = \pm 3,5'$. Абсолютні лінійні помилки, для знімання в масштабі 1:500 не повинні перевищувати $f_{\text{абс}} = 0,3 \text{ м}$. Що дає контрольне значення відносної похибки $f_{\text{відн}} = 1:4300$.

Порівняння нормативних і отриманих значень дає можливість зробити висновок про доцільність і можливість використання теодолітних ходів для створення геодезичної опори для забезпечення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки для експлуатації будівлі магазину та кафетерію у м. Канів, Черкаської області.

Список використаних джерел

1. Інструкція з топографічного знімання у масштабі 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500: Затверджено наказом Головного управління геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України від 9 травня 1998 р. № 56. Вінниця: Антекс, 2000. С. 89-155.

2. Романчук С. В., Кирилюк В. П., Шемякін М. В. Геодезія. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 296 с.

Кононенко Сергій, ст. викладач кафедри геодезії, картографії і кадастру,
Уманський національний університет садівництва м. Умань, Україна

Гребенюк Володимир, студент 11-м-з-зм групи, Уманський
національний університет садівництва м. Умань, Україна

ПРИНЦИПИ ОБРАННЯ МАСШТАБІВ ПЛАНІВ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ ЗЕМЛЕУСТРОЮ

Вишукування при складанні проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок є важливою складовою земельних відносин в Україні і є обов'язковим етапом переходу земельних ділянок з однієї категорії в іншу.

На кінець 2020 року, у зв'язку з розвитком ринкових відносин, розширенням переліку підприємств так званого «малого бізнесу», представленою як юридичними особами – підприємствами, так і фізичними особами – приватними підприємцями, розширенням їх виробничої бази, обсяг виготовлення проектів відведення земель несільськогосподарського призначення у межах населених пунктів значно зріс. Тому так важливо вивчити

процес вишукувань, розробити пропозиції із його вдосконалення, оптимізації і прискорення виконання при збереженні якості.

Проведення топографо-геодезичних обстежень та вишукувань є одним із найважливіших елементів землеустрою [3]. Їх мета – забезпечення рішень і дій землевпорядника актуальною топографічною основою у вигляді карт і планів, та іншими геопросторовими даними.

Кожний землевпорядний чин вимагає точності, повноти й детальності топографічних карт і планів. Показниками якості планового картографічного матеріалу слугують масштаб карти (плану) і висота перерізу рельєфу, а масштаб карти (плану) і площа, на якій планується виконання землевпорядних робіт, визначають види і методи проведення вишукувань.

Вимоги до точності проектування об'єктів залежать від масштабу планів і карт, які застосовуються при землеустрої. Так, для складання проектів міжгосподарського землеустрою готують плани і карти в масштабі від 1:5000 до 1:25000. При великих роботах по міжгосподарському землеустрою (перебудова землекористувань у зонах великих водосховищ, каналів, іригаційних систем) інколи використовують карти масштабів 1:50000 і 1:100000.

Проведення внутрішньогосподарського землеустрою території (складання проектів розпланування сільських населених пунктів, гідромеліоративні заходи гідротехнічні споруди, а саме: водозатримуючі й водовідводні вали, водозбірні споруди, ставки, терасування схилів) вимагає створення планової основи масштабом від 1:500 до 1:5000. Проектування гідротехнічних споруд, меліоративних і ґрунтозахисних заходів, боротьби з ярами, рекультивації земель можуть ставити підвищені вимоги до висоти перерізу рельєфу, який на окремих планових картографічних матеріалах може складати $h=0,1$ м [2].

Картографо-геодезичні матеріали кадастру включають кадастрові карти і плани, схеми, креслення, текстові і табличні документи, списки, реєстри, витяги, тощо. Перелік необхідних геопросторових і атрибутивних даних визначається властивостями об'єктів або явищ навколишнього середовища, що

мають реєструватися у системі кадастру.

Планово-картографічні матеріали кадастру є просторовим базисом, який забезпечує планово-висотний зв'язок даних про об'єкти і явища середовища у відповідних системах координат і висот на всіх рівнях представлення. Зміст кадастрової інформації відображається на планах або в базах даних електронних засобів, масштаби яких встановлюються залежно від співвідношення елементів ситуації, рівня представлення даних кадастру і необхідної точності визначень. На кадастрових планах інформація зображується умовними знаками, в електронних засобах – відповідними кодами і графічними засобами.

Кадастрові знімання у містах можуть здійснюватися в масштабі 1:500 - 1:1000, сільських населених пунктів – у масштабі 1:2000. Кількість елементів і характеристик об'єктів, які показують на кадастрових планах, різні, залежно від виду, призначення, місця розташування і характеристик об'єкта [3].

Так, кадастрові плани міських земель у масштабі 1:5000 створюють тільки по угіддях, для інженерних мереж – окремо для кожного виду інженерних комунікацій (дороги, електромережі, мережі зв'язку, водопровід, каналізація тощо).

Кадастрові плани будівель і споруд створюють у масштабах 1:100, 1:200, 1:500 (інвентаризація, поверхові плани), на яких показують розміри і внутрішнє розпланування квартир і будинків, матеріали стін, положення сантехнічних вузлів, інвентарний номер, площу (загальну, житлову) і т. ін.

Кадастрові плани масштабів 1:1000 – 1:2000 використовуються як базове знімання в міських і сільських населених пунктах [1]. У цьому масштабі здійснюють знімання кварталів забудови, будівель і споруд, ділянок вулиць і доріг, інженерних комунікацій, зелених насаджень, рекреаційно- екологічних зон тощо. На кадастрових планах цього масштабу обов'язково показують межі територіально-адміністративних одиниць та облікових кадастрових ділянок, перехрестя, площі, ділянки вулиць, елементи гідрографії, автомобільних доріг і залізниць, а також спеціальні характеристики об'єктів і явищ міського середовища, тип і використання будівель та споруд, тип володіння тощо.

Список використаних джерел

1. Інструкція з топографічного знімання у масштабі 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500: Затверджено наказом Головного управління геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України від 9 травня 1998 р. № 56. Вінниця: Антекс, 2000. С. 89-155.
2. Романчук С. В., Кирилюк В. П., Шемякін М. В. Геодезія. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 296 с.
3. Третяк А.М. Землепорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій: Навч. посібник. К.: Вища освіта, 2006. 528 с.

Кононенко Сергій, ст. викладач кафедри геодезії, картографії і кадастру,
Уманський національний університет садівництва м. Умань, Україна

Гуцал Ярослав, студент 11-м-зм групи, Уманський національний
університет садівництва м. Умань, Україна

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК У ВЛАСНІСТЬ ДЛЯ ВЕДЕННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІЗ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Фермерське господарство — одна з перспективних організаційно - правових форм ведення сільського господарства, яка сприяє самостійності й зацікавленості виробника в кінцевих результатах роботи. Існування фермерства в Україні пов'язане передусім із виникненням інституту приватної власності на землю, а відповідно — зі зміною юридичної природи майнових відносин на селі. Тобто воно стосується найважливіших положень аграрної реформи в Україні й формує нового та перспективного суб'єкта аграрно - правових відносин.[3]

Якщо фермерське господарство створене одноособово, тобто одним із членів сім'ї, інші члени сім'ї, а також родичі можуть стати членами цього фермерського господарства після внесення змін до його Статуту. Склад членів

фермерського господарства не має кількісних обмежень. Кожний член господарства самостійно вирішує питання про вихід із нього.

Членам фермерських господарств передаються безоплатно у приватну власність із раніше наданих їм у користування земельні ділянки у розмірі земельної частки (паю) члена сільськогосподарського підприємства, розташованого на території відповідної ради [1].

Законодавство України не є послідовним у питанні визначення суб'єкта отримання земельної ділянки для створення і ведення селянського (фермерського) господарства, що викликано нечіткістю у визначенні суб'єкта права приватної власності на землю чи права користування землею.

Процес надання земельних ділянок у власність членам фермерського господарства із земель фермерського господарства проаналізований на прикладі ФГ «АГРО-ЕТАЛОН» Олександрівської сільської ради Вінницького району Вінницької області.

Кількість громадян, членів фермерського господарства «АГРО-ЕТАЛОН» складає 4 особи. Члени фермерського господарства виявили бажання отримати земельну ділянку – як частку земель ФГ «АГРО-ЕТАЛОН», тобто, розділити фермерське господарство.

Межа та площа земельних ділянок, що проектуються до відведення, визначені згідно договорів оренди земельних ділянок фермерського господарства «АГРО-ЕТАЛОН».

Земельні ділянки на місцевості межують з землями загального користування Олександрівської сільської ради. Земельні масиви в яких розташовані ділянки, що передбачаються до відведення мають невірну геометричну форму. Земельні ділянки запроектовані відповідно до вимог та з урахуванням конфігурації земельних масивів та рельєфу. Рельєф на земельних масивах спокійний, експозиція схилу – північно-західна. Під'їзд до земельних ділянок здійснюється по землях загального користування Олександрівської сільської ради

За матеріалами крупномасштабного обстеження ґрунтів на території фермерського господарства «АГРО-ЕТАЛОН» було виділено одну агровиробничу групу ґрунтів – 134е – Лугові слабосолонцюваті засолені ґрунти важкосуглинисті.

Агровиробнича група ґрунтів може бути застосована як вихідна одиниця при проведенні земельно-оціночних робіт, врахуванні якості земель [2], але у деяких випадках вартість середньої земельної частки (паю) є більшою, ніж вартість фермерського господарства.

Вартість одного гектара сільськогосподарських угідь ФГ «АГРО-ЕТАЛОН» розраховувалась через диференційний дохід з 1 га сільськогосподарських угідь в підприємстві (ц) помножений на ціну 1 ц зерна (12,5 грн. з врахуванням коефіцієнту індексації 3,2 – 40 грн.) та на строк капіталізації рентного доходу (33 роки).

Вартість 1 га відповідної агрогрупи в колективній власності вираховувалась через бал бонітету та вартість 1 га відповідних угідь по господарству.

Грошова оцінка окремої земельної ділянки виконувалась на основі шкал грошової оцінки агровиробничих груп ґрунтів.

Загальна грошова оцінка земельної ділянки визначається сумою добутків площ агрогруп ґрунтів на вартість 1 га відповідної агрогрупи.

Грошова оцінка ріллі ФГ «АГРО-ЕТАЛОН» виконана по земельним ділянкам, що передбачені для відведення у власність. Всього таких ділянок в господарстві дві. Підсумки розрахунку грошової оцінки ділянок ріллі наведені у відповідних відомостях. Земельні ділянки були відображені на плані відведення.

Вартість фермерського господарства складає суму 157 951,17грн., що менше ніж сума вартості часток, які мають бути виділені кожному члену господарства даним проектом – 184 908,8 грн.

На підставі протоколу загальних зборів членів фермерського господарства «АГРО-ЕТАЛОН» № 7 від 15.06.20018 р. даним проектом, усім

членам фермерського господарства виділяються земельні ділянки рівні за вартістю, але менші ніж середній розмір земельної частки (паю).

В такому разі членам фермерського господарства пропонується виділення земельних ділянок рівних за вартістю, але менші ніж середній розмір земельної частки (паю).

Встановлено, що найточнішим та найшвидшим методом перенесення проекту в натуру в умовах закритої місцевості є прокладання теодолітного ходу за допомогою електронного тахеометру.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про фермерське господарство" від 19 червня 2003 р. *Відомості Верховної ради України -2003- N 973-IV*
2. Земельні правовідносини: правочини та оподаткування: Навч. посібник. За ред. О.Г. Мендрула. К.: КНТ, 2008.
3. Третяк А.М. Землевпорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій: Навч. Посібник. К. Вища освіта, 2006. 528 с.

Кононенко Сергій, ст. викладач кафедри геодезії, картографії і кадастру,
Уманський національний університет садівництва м. Умань, Україна
Зелінська Наталія, студентка 11-м-з-зм групи, Уманський національний
університет садівництва м. Умань, Україна

ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ УМОВ І МІСЦЯ РОЗТАШУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ НА ОБРАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЇЇ ЗНІМАННЯ

Сучасна геодезія оперує великою кількістю різноманітних технологій, що дозволяють сформувати точний і достовірний план місцевості. Класифікація цих технологій є складною і різносторонньою, та, за великим рахунком, технології створення планової картографічної основи можна умовно поділити на такі види:

1. Інструментальні знімання – передбачають безпосередній вихід працівника на місцевість із проведенням певних операцій з математично точної фіксації топографічних характеристик місцевості. В свою чергу сучасне розмаїття геодезичних приладів, інструментів і прийомів дозволяє структурувати інструментальні знімання на:

1.1. Проміри – елементарні геодезичні операції з найпростішими лінійними (стрічки, рулетки, лазерні рулетки) і кутомірними (екери, бусолі, компаси, теодоліти) інструментами. Проміри доцільно використовувати на рівних майданчиках, переважно у населених пунктах. Використання таких технологій для проведення топографічних робіт вимагає гарно розвинутої опорної мережі.

1.2. Оптичні знімання – операції із оптичними приладами та комплектами геодезичного обладнання, направлені на створення топопланів – топографічні зйомки. У залежності від геодезичного приладу, яким виконують польові роботи, розрізняють такі види зйомок:

- Теодолітна (горизонтальна) – зйомку виконують з використанням теодоліта, мірної стрічки та рулетки[2]; у результаті отримують контурний (горизонтальний) план ділянки місцевості. Виконується на рівнинній і легкогорбистій місцевості. В тому числі, у населених пунктах.

- Тахеометрична (кутовимірна) – зйомку виконують з використанням теодоліта-тахеометра та нівелірної рейки; у результаті отримують план ділянки місцевості з зображенням рельєфу. Виконується на горбистій і передгірській місцевості із значною кількістю контурів. В тому числі – у населених пунктах.

- Мензульна (кутонарисна) – зйомку виконують мензульним комплектом, до якого входять спеціальний столик – мензула і оптичний прилад із лінійкою – кіпрегель. Виконується на відкритій місцевості з горбистим рельєфом, у населених пунктах, на проммайданчиках, тощо.

- Нівелірна (знімання по квадратах) – виконується нівеліром. Вимагає попередньої розбивки ділянки на квадрати. Використовується рідко, в умовах малоконтурності та при перепадах висот не більше 3 м і дистанціях від

пікетних точок до станції до 300 м. Ці вимоги обумовлені висотою нівелірної рейки – 3 м.

1.3. Електро-оптичні і радіо знімання – передбачають використання сучасних електро-оптичних (електронні тахеометри, топографічні лазерні сканери) та радіо-приладів (супутникові пристрої, радіо-сканери). Використання сучасних електро-оптичних приладів значно спрощує і прискорює знімання місцевості. Але, має свої обмеження: супутникові технології не можуть бути застосовані у закритій місцевості, а радіознімання – поблизу джерел електро-магнітного випромінювання (ЛЕП, трансформаторні підстанції, генератори, антени, тощо). Крім того, сучасне геодезичне обладнання достатньо дороге, тому використовувати його для знімання невеликих об'єктів – просто недоцільно.

2. Дистанційні (безконтактні) методи – створення карт і планів місцевості по аеро-космічних знімках, або результатах сканування місцевості із різних аеро-космічних носіїв. Дані технології доцільно використовувати у рівнинній і горбистій місцевості, при цьому, наявність і кількість контурів не принципова. Ефективність дистанційних технологій виявляється лише на достатньо великих (від 10 га) об'єктах. Використання їх у закритій місцевості і в умовах сучасного міста (багатоповерхова забудова, наявність промислових об'єктів (димарів, башт, елеваторів, ємностей, тощо) значно ускладнюється перспективністю зображення – об'єкти місцевості можуть попасти у тінь, або бути перекриті іншими, висотними об'єктами, чи результатами їх діяльності (наприклад, димами).

3. Картографічні методи – передбачають створення планів місцевості по готових планах, що були створені раніше. Картографічний метод передбачає проведення коригування (при кількості змін до 30%) [1], або оновлення (при кількості змін більше 30%) старих карт/планів для досягнення відповідності їх змісту сучасному стану місцевості. Застосування картографічного методу обумовлене не станом чи характеристиками ділянок місцевості, а наявністю на дану територію актуальних картографічних зображень потрібного, або

крупнішого масштабу. Немалу роль відіграють час створення старих карт/планів, їх повнота, ступінь генералізації об'єктів, технології їх створення (впливають на точність картографічного матеріалу). Нанесення нових контурів і об'єктів може проводитися інструментальними, або дистанційними методами. Але об'єми робіт із дознімання, у даному випадку, є значно меншими, ніж при зніманні «з нуля».

Таким чином, обрання тої чи іншої технології створення плану земельної ділянки диктується наявністю/відсутністю планових картографічних матеріалів на дану територію, її розташуванням (закрита, відкрита місцевість, населений пункт, промайданчик, тощо), та умовами, що об'єктивно склалися на даній території (рельєф, щільність ситуації, наявність/відсутність геодезичної опори, тощо).

Список використаних джерел

1. Геодезичні роботи в землевпорядкуванні: навч. посібник./ укл. М.П. Ранський. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. 92 с.
2. Романчук С. В., Кирилюк В. П., Шемякін М. В. Геодезія. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 296 с.

Кононенко Сергій, ст. викладач кафедри геодезії, картографії і кадастру,
Уманський національний університет садівництва м. Умань, Україна
Мул Володимир, студент 11-м-з-зм групи, Уманський національний
університет садівництва м. Умань, Україна

ПРОЕКТИ ВІДВЕДЕННЯ ЗЕМЛЬ, ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ В УКРАЇНІ

По всьому світі останні декілька десятків років спостерігається тенденція розвитку обслуговуючого сектору економіки, яку називають "сервісизація". Суть цього процесу полягає як у кількісному зростанні долі сфери послуг у

ВВП будь якої країни, так і у збільшенні різноманітності товарів і послуг, зростанні їх якісних характеристик.

Активне зростання розвитку сфери послуг призводить до істотних змін в структурі народного господарства: міняються його склад, географічне розміщення (як на макро-, так і на мікро-рівнях), засадничі принципи взаємодії галузей, структура ринку праці, трансформуються переважаючі форми організації господарської діяльності і т. і. Тому проекти землеустрою, пов'язані із відведенням земель для сфери послуг, до якої однозначно відноситься і ресторанно-готельний бізнес, мають перспективу зустрічатися все частіше. Особливо, це стосується великих населених пунктів – міст і селищ міського типу.

В Україні встановлений чіткий механізм розробки проектів землеустрою, щодо відведення земельних ділянок. Надання земельних ділянок юридичним особам у постійне користування або оренду здійснюється на підставі рішень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за проектами відведення цих ділянок.

Проект відведення – це проект землеустрою [3], що містить технічну документацію, яка розробляється при потребі виведення земельні ділянки із державної та комунальної власності, у випадках зміни цільового призначення або надання земельних ділянок в оренду. В Україні встановлено чіткий механізм розробки таких проектів землеустрою:

Для складання майже всіх видів документації із землеустрою в тій чи іншій мірі необхідне виконання топографо-геодезичних вишукувань.

Спираючись на результати вишукувань, вивчається існуючий стан земельного фонду.

Шляхом економічних розрахунків встановлюється потреба у складі земель для тих чи інших цілей, після чого на планах та картах здійснюється проектування об'єктів землеустрою.

Розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок регламентується нормативно-правовими актами.

Проект відведення передбачає встановлення меж новоутвореної ділянки. Проект має дві стадії: I – погодження місця розташування об’єкта: передбачає підготовку та погодження матеріалів вибору земельних ділянок для розміщення об’єкта. II – розробка проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок.

Проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок підлягають державній землепорядній експертизі, яка перевіряє відповідність проектної документації положенням земельного законодавства і нормативно-технічним вимогам.

Основним графічним документом, який утворюється під час реалізації проектів відведення земельної ділянки є кадастровий план земельної ділянки [2]. Кадастровий план земельної ділянки складається при формуванні земельної ділянки у паперовій та електронній (цифровій) формі.

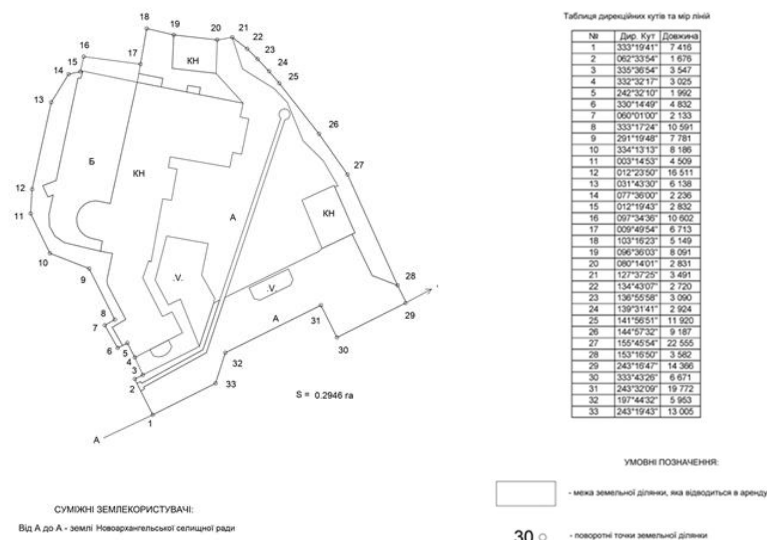

Рис.1 Кадастровий план земельної ділянки, що відводиться під ресторан

Порядок складання та затвердження вимог до оформлення кадастрових планів земельних ділянок встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Межі земельних ділянок, що передаються або надаються у власність або у користування, відновлюються або переносяться в натуру (на місцевість) за наявними планово-картографічним матеріалом [1].

Список використаних джерел

1. Інструкція з топографічного знімання у масштабі 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500: Затверджено наказом Головного управління геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України від 9 травня 1998 р. № 56. Вінниця: Антекс, 2000. С. 89-155.
2. Романчук С. В., Кирилюк В. П., Шемякін М. В. Геодезія. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 296 с.
3. Третяк А.М. Землевпорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій: Навч. Посібник. К. Вища освіта, 2006. 528 с.

Кононенко Сергій, ст. викладач кафедри геодезії, картографії і кадастру,
Уманський національний університет садівництва м. Умань, Україна
Осецька Юлія, студентка 11-м-з-зм групи, Уманський національний
університет садівництва м. Умань, Україна

ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КОРЕГУВАННЯ ПЛАНІВ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАНЬ

Так склалося, що основою, підґрунтям всякого управлінського рішення у галузі землеустрою і кадастру є картографічні матеріали. А для прийняття якісного, вірного і безспірного рішення потрібні точні і актуальні картографічні матеріали.

Отримати такі матеріали можна двома шляхами: створюючи нову карту на потрібну територію «з нуля», або оновлюючи (коректуючи) старі картографічні матеріали.

Другий шлях є і швидшим, і дешевшим з очевидних причин: великий відсоток картографічного зображення, а саме, об'єкти і контури, що не змінилися від часу створення плану/карти, не потребує розрахунків, знімання і нанесення. Отже, ані часу, ані грошей на їх відображення витратити не потрібно.

Якщо менша частина контурів і об'єктів, близько третини від всіх об'єктів і контурів змінилася, то, саме ці об'єкти мають бути віднайденими, оціненими, знятими, і нанесеними або знищеними з плану.

Окремий вид геодезичних робіт, виконуваних для внесення в план змін ситуації, що виникли після останньої зйомки називається коректуванням планів. Під коректуванням розуміють [3]:

- дозйомку нових контурів ситуації;
- нанесення результатів нових зйомок на існуючий план (карту);
- знищення на плані зниклих контурів.

Коректуванню та нанесенню на плани підлягають всі контури ситуації площею 0,1 га і більше [2], а також об'єкти ситуації, необхідні для розробки проекту організації території і протиерозійних заходів не залежно від їх площі (яри, промоїни на схилах довжиною 50 м і більше, гідротехнічні споруди, канали, лісосмуги та інші).

Технологія коректування передбачає:

1. Підготовчі камеральні роботи.
2. Польове дешифрування нових контурів на знімках нової аерофотозйомки або звірення коригованого плану з місцевістю (огляд, рекогностування місцевості).
3. Видалення з плану зниклих контурів.
4. Побудова знімальної основи, якщо в цьому є необхідність.
5. Зйомка з'явилися контурів.
6. Нанесення результатів зйомки і дешифрування на план і складання калік виконуваних робіт.
7. Контроль і оформлення результатів коректування (креслення плану і кальок, складання пояснювальної записки або технічного звіту, підшивка і брошуровка документів: схем, довідок, польових журналів, абрисів, відомостей обчислень, таблиць.

Вартість коректування визначається переважно обсягом польових робіт, який завжди менше при використанні аерофотозйомки, ніж при наземних

методів. Об'єми польових робіт в свою чергу, визначається довжиною контурів і знімальних ходів, що прокладаються в цілях зйомок відбулися змін. Тому показником старіння планів і карт [1] λ може бути відношення сум довжин контурів, що мають бути зняті і нанесені на план l до суми довжин всіх контурів L на плані:

$$\lambda(\%) = \frac{l}{L} 100 \quad (1.1.)$$

Однак простіше визначати λ як відносини площ контурів, що змінилися p і всіх зображених на плані P :

$$\lambda(\%) = 100 \sqrt{p/P} \quad (1.2.)$$

Встановлено [1], що річне старіння λ коливається в межах від 5 до 15%, причому найбільший відсоток старіння відноситься до великих площ. З кожним наступним роком приріст відсотка старіння поступово згасає. До моменту оновлення планів і карт, тобто через 8-15 років, він досягає 30-80%.

Аналіз показників старіння планів (карт), обчислених за вищенаведеними формулами, а також вартостей робіт з коректування та оновлення планів і карт дозволив встановити наступні залежності:

- якщо оновлення планів буде проводитися новою зйомкою тільки наземними методами, то коректування доцільно проводити при змінах ситуації до 50% для територій I і II категорій складності і до 40% для III категорії складності;

- якщо ж оновлення планів буде проводитися методом аерофотозйомки, то коректування вигідне для планів місцевості I категорії складності при змінах ситуації до 30%, II категорії - до 20% і III категорії - до 10%.

Список використаних джерел

1. Геодезичні роботи в землевпорядкуванні: навч. посібник./ укл. М.П. Ранський. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. 92 с.
2. Романчук С. В., Кирилук В. П., Шемякін М. В. Геодезія. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 296 с.

3. Третяк А.М. Землевпорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій: навч. посібник. К.: Вища освіта, 2006. 528 с.

Кононенко Сергій, ст. викладач кафедри геодезії, картографії і кадастру,
Уманський національний університет садівництва м. Умань, Україна

Сірченко Віктор, студент 11-м-зм групи, Уманський національний
університет садівництва м. Умань, Україна

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ В РИНКОВИХ УМОВАХ

Землі населених пунктів складають 4,3 % [2] загальної площі держави. Такий потенціал може розглядатися як потужна конкурентна перевага України, проте його практична реалізація вимагає впровадження відповідної ефективної моделі земельних відносин, адекватної сучасним жорстким умовам міжнародної конкуренції.

Категорія земель населених пунктів є проявом багатовимірного поняття земля. Ця дефініція є комплексною, системною, і об'єднує в єдине ціле сукупність різних видів земель, що використовуються для розміщення житлової забудови, громадських будівель, споруд та інших об'єктів загального користування в межах міських і сільських поселень. Крім міських і сільських поселень, розрізняють також гірські та курортні населені пункти.

Землі, які розміщені за межами населених пунктів, є резервом для розширення території населених пунктів, місцем розташування і будівництва необхідних споруд, пов'язаних із благоустроєм і нормальним функціонуванням міського господарства. Землі, зайняті лісами, лісопарками та іншими видами зелених насаджень, виконують захисну і санітарно-гігієнічну функції та є місцем відпочинку населення.

Зміст поняття землі населених пунктів розкривається через пізнання їх структури, внутрішніх властивостей і особливостей складових, зв'язків і взаємозалежностей, які зумовлені організацією продуктивних сил.

Відповідно до Земельного кодексу України за цільовим призначенням розрізняють категорію земель житлової та громадської забудови, як невід'ємну складову земель населених пунктів. Крім земель житлової та громадської забудови, землі населених пунктів включають земельні ділянки промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони; сільськогосподарського, природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення; землі лісогосподарського призначення та водного фонду.

Структурування земель міських і сільських поселень пояснюється чинниками розселення, формами просторового існування продуктивних сил, географічними та іншими факторами. Територія населених пунктів переважно має подвійну функцію: з одного боку, як простір проживання населення; з іншого – як базис розміщення продуктивних сил і сформованої системи економічних відносин, що зумовлює характер використання земель. У зв'язку з цим запропоновано класифікацію земель населених пунктів залежно від характеру розселення: житлові землі, тобто територія, яка пов'язана з постійним проживанням населення, і нежитлові землі, як територія в межах населених пунктів, на якій безпосередньо населення не проживає: землі комерційного використання, громадського призначення, промисловості, транспорту, відпочинку тощо.

У соціально-економічному значенні територія населених пунктів характеризується сукупністю штучного середовища життєдіяльності і природного оточення, тобто земельні відносини будуються в системі «Суспільство-Природа». У цьому контексті розрізняють землі населених пунктів на забудовану (штучну) і незабудовану (природну) території [2].

Забудована територія охоплює житлові, індустріальні, комерційні, інституційні землі; забудовані землі суспільного та адміністративного управління; землі транспортних шляхів; аеропорти; землі кладовищ; землі

санітарної очистки, водопостачання, каналізації; землі інженерного забезпечення; землі, зайняті під поточним будівництвом.

Незабудована територія включає землі зелених насаджень; сільськогосподарські угіддя; землі під водою; землі, вкриті лісовою рослинністю; інші відкриті землі у межах населених пунктів.

Виходячи з того, що землі населених пунктів є просторовим базисом для розміщення матеріальних ресурсів, їх використання створює можливість досягнення суспільством економічних цілей. Звідси земля, як речовий чинник, за допомогою якого людство шляхом використання ресурсів здійснює виробництво матеріальних благ і нематеріальних цінностей, набуває ознак власності (привласнення, володіння, розпорядження, користування), які регулюються системою земельних відносин.

Землі населених пунктів – територіальне соціо-природне утворення, яке є сполучною ланкою взаємодії суспільства і природи. Таке узагальнене розуміння визначеного поняття відіграє важливу методологічну роль у дослідженні системності землекористування в населених пунктах, дозволяє визначити його структурну організацію, дослідити ступінь комплексності, рівень ієрархічності, потенціал розвитку [2].

Реформування земельних відносин в Україні привело до докорінних змін форм власності на землю, розв'язало проблему забезпечення громадян земельними ділянками, ввело плату за землекористування, створило передумови формування ринку землі. Ринок землі, сприяє виявленню високопродуктивних господарників, концентрації земельних ресурсів, формуванню крупних сталих землеволодінь, вирішенню загальнодержавних, як економічних так і соціальних проблем [1]. Оскільки фізичні характеристики землі і земельні відносини з приводу її використання змінюються, то суспільство постійно видозмінює систему прав власності на землю. Тому важливим напрямком дослідження землекористування населених пунктів є оцінка земельно-майнових прав і правового режиму земельних ділянок.

Список використаних джерел:

1. Державне регулювання земельних відносин та перспективи формування ринку земель. Полтавщина / О. В. Авраменко, В. І. Євмененко, Г. І. Шарий, М. П. Шевченко, О. Г. Шило та ін.; За ред. Г. І. Шарого. Полтава: Подія, 2005. 112 с.
2. Ступень М.Г. Теоретичні основи організації використання і охорони земель населених пунктів в умовах реформування земельних відносин. К., 2003. 38 с.

Мельник А. Г., *магістрантка*

Росада М. В., *магістрантка*

Максименко Т. І., *магістрантка*

Науковий керівник – Корнус А. О.

кандидат геогр. наук, доцент

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

м. Суми, Україна

ДО ПИТАННЯ РОЛІ КАРТОГРАФІЧНОГО МЕТОДУ В РЕГІОНАЛЬНИХ ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Картографічний метод наукового дослідження полягає у використанні карт як моделей природних комплексів (ландшафтів) і як проміжна ланка між ландшафтом і дослідником. Картографічний метод включає низку різноманітних прийомів, наукові пояснювальні описи за картами, графічні прийоми, картометричні роботи та математичну обробку їх результатів і т. д. За допомогою картографічного методу досліджують структуру і морфологію природних комплексів, їх динаміку та взаємозв'язки, особливості функціонування, створюють прогнози розвитку природних комплексів у часі й просторі.

Завдання картографічного полягає у дослідницьке використання моделі, якою є карта. Остання має інформаційні, пізнавальні, пояснювальні та інші функції. Інакше кажучи, карта стосовно регіональних фізико-географічних досліджень – це ландшафтний портрет території чи певного природного комплексу (при тематичному картографуванні). Однак сам по собі картографічний метод, крім фіксації («фотографування») ландшафтної обстановки, малоефективний. Краще він працює у сукупності з іншими методами порівняльно-географічним, аналітичним, описовим, математичним та іншими. При застосуванні різних прийомів карту можна використати не тільки як вихідний матеріал для наступних дослідницьких операцій (просторового аналізу фазій та інших природних комплексів, їх територіальної диференціації), але й при конструюванні ландшафтно-територіальних систем, аналізі їх розвитку (ландшафтне планування та проєктування).

Відомо багато картометричних прийомів, які розширюють можливості використання картографічного методу. З ним найтісніше пов'язаний просторовий аналіз, що вивчає всю сукупність факторів розміщення та розвитку фізико-географічних об'єктів і явищ при вивченні їх загальних особливостей. Цей метод також поєднує регіональний і локальний (типологічний) ландшафтний аналізи. Останній особливо ефективний при вивченні закономірностей організації морфологічної структури ландшафтів.

Інший прийом – картографування «потенціалу полів», при якому використовується фізична концепція поля як область поширення певного явища і прилеглої території, для якої характерне так зване «гравітаційне поле» цього явища. Ці поля виникають навкруги деякого джерела сили, можуть бути розглянуті і як результат взаємодії багатьох однорідних об'єктів. До карт полів відноситься особлива група карт, призначених для відображення безперервного територіального розподілу кількісних ознак, що можуть характеризувати фізико-географічні об'єкти і явища. Для створення таких картографічних сюжетів, які уже апробовані при картографуванні туристсько-рекреаційних

можливостей території [1] найбільше підходить ізолінійний спосіб картографічного зображення.

Список використаних джерел:

1. Євтушенко Н.А. Використання картографічного методу дослідження при вивченні туристсько-рекреаційних можливостей території. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*. 2010. Вип. 12. С. 44-50.

Кононенко Сергій, ст. викладач кафедри геодезії, картографії і кадастру,

Уманський національний університет садівництва м. Умань, Україна

Пастухов Дмитро, студент 11-м-зм групи, Уманський національний

університет садівництва м. Умань, Україна

ГЕОДЕЗИЧНІ РОБОТИ ПРИ ВІДВЕДЕННІ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ДЛЯ РОЗМІЩЕННЯ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕНЕРГІЇ СОНЦЯ

Сонячна енергетика є пріоритетним напрямком розвитку екологічно чистих і відновлюваних джерел постачання електроенергії. В Україні існують достатньо сприятливі умови для використання сонячної енергії. Річний технічно досяжний енергетичний потенціал сонячної енергії в Україні еквівалентний 6 млн. т. у. п., його використання дозволило б замінити біля 5 млрд. м³ природного газу [2].

Середньорічна кількість сумарної сонячної радіації, що потрапляє на 1 м² поверхні, на території України знаходиться в межах від 1070 кВт·год/м² в її північній частині до 1400 кВт·год/м² і вище на півдні України. [2].

У кліматичних умовах України використання сонячної енергії є доцільним не тільки для вироблення електроенергії, а й для децентралізованого тепло і водопостачання, нагрівання води і повітря, висушування збіжжя, деревини, сипучих матеріалів тощо.

Тому важливо ретельно дослідити процес відведення земельних ділянок під сонячні електростанції, виділити «слабкі місця» у ньому, скласти чіткий алгоритм дій.

Важливою частиною проектів із відведення земельних ділянок є топографо-геодезичне забезпечення цього процесу.

Топографо-геодезичні та картографічні роботи проводяться з метою створення і своєчасного поновлення планово-картографічної основи та при здійсненні землеустрою в порядку, визначеному Законом України "Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність". Топографо-геодезичні роботи виконуються відповідно до вимог:

- Інструкції з топографічного знімання у масштабах 1:5000, 1:2000, 1:1000; 1:500 (ГКНТА-2.04.02.98);
- положення по земельно-кадастровій інвентаризації земель населених пунктів (наказ Державного комітету України по земельних ресурсах від 26 серпня 1997р. №85 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 31 жовтня 1997р. за №522/2326);
- інструкцією СТГМ-90;
- інструкцією ДніП 1.02.07-87.

Першим етапом є створення геодезичної опори. Знімальну геодезичну мережу створюють з метою ущільнення державної геодезичної мережі та геодезичних мереж згущення (ГМЗ) до щільності, що забезпечує виконання вимог до геодезичного обґрунтування [1].

Щільність та місця розташування пунктів знімальної мережі встановлюють рекогносцируванням в залежності від обсягів та технології робіт. Координати точок знімальної мережі можуть бути визначені з точністю до $m_{xy}=0,002$ м.

Наступним етапом є проведення топографічного знімання земельної ділянки. Одним з найпоширеніших варіантів топографічного знімання є знімання за технологією кінематичного знімання «stop-and-go». Оператор з

приймачем або стоїть на точці, протягом 20-30 секунд (stop) або переміщається між обумовленими точками (go).

Під час зупинки відбувається запис прийнятого від супутника радіосигналу у внутрішню пам'ять приймача, а також записується висота антени та ідентифікаційний номер точки стояння, за яким можна визначити вид відзнятого об'єкта.

Під час переміщення запис даних в пам'ять не проводиться. Відстань може коливатися від 10 до 10000 м. Координати поворотних точок можуть визначаються із точністю до $m_{xy}=0,005$ м.

Після цього у камеральних умовах складається кадастровий план. **Кадастрові зйомки** - це комплекс робіт з встановлення або відновлення меж земельних ділянок, погодження їх з суміжними власниками землі та землекористувачами, встановлення меж обмежень та обтяжень і виготовлення кадастрового плану.

По факту складання і всебічного узгодження кадастрового плану виконуються роботи із встановлення меж – винесення проекту в натуру [3].

Перенесення проекту землеустрою в натуру полягає в прокладанні і закріпленні на місцевості меж ділянок, доріг та інших об'єктів, які запроектовані на плані. Для перенесення проекту в натуру вибирають найбільш прості методи, що вимагають менше витрат часу і робочої сили на виробництво

цього виду робіт і забезпечують в той же час точність, що задовольняє економічним і технічним вимогам.

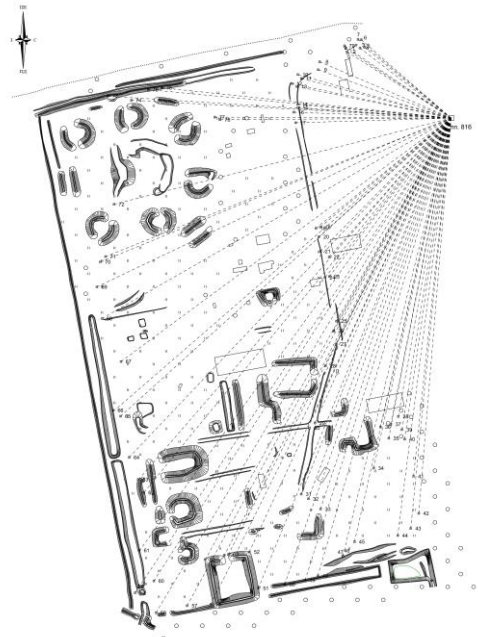

Рис 1. Кінематичне знімання

Список використаних джерел

1. Інструкція з топографічного знімання у масштабі 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500: Затверджено наказом Головного управління геодезії,

картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України від 9 травня 1998 р. № 56. Вінниця: Антекс, 2000. С. 89-155.

2. В. І. Бондаренко, Г. Б. Варламов, І. А. Вольчин, І. М. Карп. Енергетика: історія, сучасність і майбутнє. Т. 1. Від вогню та води до електрики К., 2006. 300 с.

3. Романчук С. В., Кирилюк В. П., Шемякін М. В. Геодезія. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 296 с.

Пилипчук Т. В.

магістрант

Науковий керівник – Половка С. Г.

доктор геол. наук, професор

Поліський національний університет

м. Житомир, Україна

СІРКОВОДНЕВЕ ЗАРАЖЕННЯ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ШЕЛЬФУ ЧОРНОГО МОРЯ

В останні роки вчені приділяють значну увагу до Чорноморської западини, як до екологічно небезпечного регіону. Зміна водного балансу Чорного моря пов'язана з надходженнями в нього великої кількості води: 346 км³ – річковий стік; 129 км³ – атмосферні опади (675 км³ є прісна вода, яка збагачена киснем, це без урахування субмаринного розвантаження прісних вод рік, які впадають в Чорне море); а також солоної води 176 км³ – з Мармурового моря; 53 км³ – з Азовського. Витрати води обумовлені факторами; випаровування – 332 км³; стік в Мармурове море – 340 км³; в Азовське – 32 км³. Спільний баланс приходу і витрат складає 704 км³. Потрібно наголосити, що в останні десятиріччя частина річкового стоку у Чорного моря «відбирається» на сільськогосподарські потреби. Так, в 2018 році він складає 150 км³ [1].

Відомо, що район Чорного моря сейсмічно активний. За період 1927 – 1986 рр. у регіоні зареєстровано 2477 землетрусів різної, переважно невисокої інтенсивності (max 6 – 8 балів). Осередки землетрусів частіше всього розміщені на глибинах 20 рідко 30 км і більш. Таким чином, всі вони відносяться до типу неглибоких корових. При землетрусах відбуваються тектонічні рухи по «довгоживучих» розломах і т. п. З цими явищами пов'язане розкриття тріщин і надходження по них глибинних флюїдів. Це підтверджується багаточисельним фактичним матеріалом (приклад: в морі, 55 км від берегу до заходу і північного - заходу від Севастополя, під час землетрусів спостерігалися спалахи, висота вогнених стовбурів сягала до 500 м, а ширина – 2,5 км [2]. Ці спалахи можливо було простежити з Севастополя, Євпаторії і з мису Лукул.

Припускають, що це пов'язано з виділенням метану та інших вуглеводневих газів, водню і сірководню уздовж крутого уступу континентальної тераси, тобто з глибинними розломами. Наведені матеріали свідчать про, те що землетруси спонукають до «активності» розломи, як субмеридіонального так субширотного напрямків, а також інші диз'юктивні порушення. Як відомо, Чорне море розміщене саме в такій зоні.

Чорне море характеризується складною будовою водної маси, тобто наявністю верхньої прісної води, яка залягає на більш «холодній» і більш солоній нижній. Акваторія моря знаходиться у «холодному» поясі і вологому кліматі, при цьому проходить повна ізоляція нижньої маси від сполучення і обміну з астеносферою. Це обумовлено тим, що верхня вода має солоність нижчу чім 24,8‰ і тому вона при охолодженні перетворюється в стійку стратифіковану масу, яка припиняє конвекційний підтік води з нижніх горизонтів [3]. Таким чином, у такому морі розвивається сірководневе зараження глибинних горизонтів.

У 1890 – 91 роках експедицією на кораблях «Донець» і «Запорожець» під керівництвом І. Б. Шпіндлера виконані перші глибоководні спостереження і встановлено факт «забруднення» води сірководнем. Поява сірководню в морі, деякими дослідниками пов'язується з діяльністю мікроорганізмів, це безумовно

вірно, але не слід забувати, що сірка знаходиться у зв'язному стані – у вигляді сульфату, а сульфати є вторинними мінералами, тобто вони поповнюють середовище сіркою. Не слід забувати і про антропогенне забруднення (змив з полів мінеральних добрив, які транспортуються в море річками). В воді Світового океану вміст сірки тримається на рівні $0,85^{0/00}$, а в воді Чорного моря він у два рази нижче, при середній глибині 1315 м, тобто це говорить про його «молодість» [1].

У 1881 – 82 роках С. О. Макаровим було досліджено протоку Босфор, яка як виявилось має двох шарову течію (верхня течія із Мармурового в Чорне, а нижня з Чорного моря в Мармурове, при цьому максимальна глибина протоки Босфор складає 33 м), тобто Чорне море поповнюється більш солоними і «важкими» водами з Світового океану. У замкнених морях (до яких відноситься і Чорне море), з відносно малою водною масою причинами зміни рівня моря є сейші та баричні хвилі, які викликають перемішування води на шельфах.

На основі вивчення відкладів дна в Чорному морі, вчені дослідили, що в періоди «закриття» протоки Босфор сірководневе забруднення акваторії зникало [1]. Таким чином, океанологи прийшли до висновку, якщо перекрити цей «клапан», то сірководневе забруднення може бути призупинене, але це питання є дуже дискусійним. Призупинення, на нашу думку полягає в штучному підвищенні потужності шару поверхневих вод, тобто урівноважиться за потужністю шар поверхневих вод ($H=40$ м) і проміжний шар ($H=160$ м). Як було вище зазначено, вони є найбільш рухливими і кисненасиченими. Отже, щоб забезпечити достатнім чином проміжний шар киснем для життєдіяльності, поверхневий шар повинен 4 рази «зануритися» до глибин 200 м.

Розглядаючи наслідки штучного призупинення забруднення слід сказати, що об'єм води чорноморського регіону збільшиться на 164 км^3 за рік і сягатиме 701 км^3 . Це призведе до штучного збільшення рівня моря на 0,39 м за рік, що призведе до його трансгресії.

Висновки. Однією із суттєвих антропогенних причин, яка впливає на підвищення рівня сірководню в Чорному морі, є те, що людина забирає прісну

воду рік, на водопостачання та аерацію. Це призводить до зменшення потужності шару поверхневих вод, і в свою чергу збільшує час та кількість циклів для поновлення природного захисту.

Список використаних джерел

1. Филиппов Е. М. Мировой океан раскрывает свои тайны / Е. М. Филиппов. К.: Наукова думка, 1990. 183 с.
2. Игнатенко Н. А. О влиянии землетрясений на образование газогидратов в осадках Черного моря. *Геологический журнал, № 1-2*. 1996. С. 187 – 192.
3. Блатов А. С., Иванов В. А. Гидрология и гидродинамика шельфовой зоны Черного моря. К.: Наукова думка, 1992. С. 22 – 23.

Повшук В.О.

магістрантка

Науковий керівник - Белоусова Н.В.

кандидат геогр. наук, доцент

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

ЗЕМЛІ РЕКЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В СИСТЕМІ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ

На сьогоднішній день особлива увага на урядовому рівні повинна приділятися охороні земель рекреаційного та оздоровчого призначень, адже їх визначення законодавством України поки що є недосконалим. Це пояснюється доволі складною процедурою віднесення земель до цих категорій. Для організації відпочинку населення, туризму і оздоровлення можуть використовуватися землі будь-якої категорії, проте це не означає, що вони завжди належать до земель рекреаційного призначення.

Таким чином, вади законодавства породжують проблему управління розмежуванням земель рекреаційного призначення та інших категорій земель.

Щодо земель оздоровчого призначення, то їх наявність на території України свідчить про необхідність детального вивчення, бережного ставлення і раціонального використання. Основним фактором віднесення земельних ділянок до земель зазначеної категорії є наявність унікальних природних лікувальних властивостей. Стаття 62 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. містить визначення «курортними і лікувально-оздоровчих зон», яке за своїм змістом відповідає поняттю «землі оздоровчого призначення» [4]. Так, курортними і лікувально-оздоровчими зонами визнаються території, які мають виражені природні лікувальні фактори: мінеральні джерела, кліматичні та інші умови, сприятливі для лікування і оздоровлення людей.

Цінність земель рекреаційного та оздоровчого призначення полягає в тому, що вони є придатними для відпочинку населення, де немає факторів, які можуть негативно впливати на здоров'я людини. Навпаки, такі землі мають наявні цілющі ресурси.

Виходячи із вище зазначеного, слід розуміти, що землями рекреаційного призначення мають вважатися земельні ділянки, спеціально призначені для відпочинку населення, а також для розміщення об'єктів стаціонарної рекреації.

Бальнеологічні курорти, як місця використання бальнеологічних ресурсів, є важливими частинами лікувально-оздоровчого, рекреаційного й економічного потенціалу регіону. Наприклад, щорічно курорти Львівщини, з метою оздоровлення, відвідують близько 300 тисяч українських та іноземних туристів, стимулюючи економічний і лікувально-рекреаційний розвиток цих територій [1].

Збільшення привабливих рекреаційно-оздоровчих комплексів за останнє десятиріччя призвело до швидкої хаотичної розбудови бальнеологічних курортів, без врахування екологічних вимог і ємності територій [2].

Всебічний аналіз та оцінка оздоровчих територій тієї ж Львівської області є елементом досягнення безпечного стану довкілля та розвитку туризму. Еколого-географічні дослідження в різних напрямках дозволять виокремити основні переваги, які сприяють розвитку курортів, а також недоліки чи загрози, які підвищують ризик втрати курортами своїх функцій [3]. Кожен дослідник пропонує свій варіант проблем та позитивних перспективних рішень.

Для збереження унікальних природних властивостей необхідно дотримуватись законодавчо затверджених правил та вимог встановлення меж земель оздоровчого призначення, раціонально використовувати ці ділянки та сформулювати напрями сталого розвитку територій, що, безумовно, свідчить про актуальність даного питання.

Важливість виділення земель рекреаційно-оздоровчого призначення полягає у тому, що вони слугують для відпочинку, оздоровлення та лікування населення. А як відомо, здоров'я людини головна умова її існування. Землі рекреації і оздоровлення мають тісний зв'язок між собою, адже, зазвичай, всі цілющі ресурси, які властиві землям оздоровчого призначення, розташовані у межах ділянок рекреації – зелених зон і насаджень. І навпаки: поблизу лікувальних джерел доцільно розташовувати туристичні бази відпочинку, кемпінги, табори. Вважаємо, що дане питання буде мати продовження в процесі свого дослідження на рівні нормативно-правових документів, економічної ефективності та туристичної привабливості.

Список використаних джерел

1. Белоусова Н.В., Повшук В.О. Особливості охорони земель оздоровчого призначення. - : тези доповідей на міжнарод. наук.-практ. конф. / Політ. – Київ, 2020 (інтернет-версія)
2. Будзяк О. Актуальні проблеми екологобезпечного використання земель оздоровчого призначення. - 2011. - Вип. 16. - С. 50–55. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rarpsu_2011_16_11

3. Головатий М.В. Еколого-географічний аналіз та оцінка бальнеологічних курортів Львівської області: дис. канд. географ. наук / Мар'ян Васильович Головатий. – Львів, 2016. – 134 с.

4. Малахова С. Аналіз і оцінка сучасного стану ведення державного земельного кадастру населених пунктів (на прикладі Львівської обл.). – Геодезія, картографія і аерофотознімання. Вип. 72, Львів, 2009. – С.128-134.

Кононенко Сергій, ст. викладач кафедри геодезії, картографії і кадастру,
Уманський національний університет садівництва м. Умань, Україна

Поліщук Роман, студент 11-м-зм групи, Уманський національний
університет садівництва м. Умань, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПРИКЛАДІ КРАСНОПІЛЬСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ГАЙСИНСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Відповідно до вимог законодавства України землями сільськогосподарського призначення визнаються землі, надані для потреб сільського господарства або призначені для цих цілей [1]. Це найважливіша із усіх категорій земель, головною особливістю якої є те, що земля тут виступає в якості просторового базису країни і водночас основного засобу виробництва продуктів харчування і кормів для тваринництва, а також сировини для промисловості.

Предметом управління є процеси організації використання землі, які в межах певної території забезпечують потреби як відповідних окремих галузей економіки, так і громадян. Це призводить до різноманітних способів використання земельних ресурсів, які підлягають управлінню. Метою управління земельними ресурсами на регіональному та місцевому рівнях є створення й забезпечення функціонування системи земельних відносин та

землекористування, яка дозволяє при забезпеченні достатньо високого рівня екологічних і соціальних умов життя забезпечувати ефективний розвиток підприємництва різних напрямів та умови збереження й відновлення земельних ресурсів і довкілля.

Проаналізувавши роботи українських вчених та науковців з інших країн світу, відзначмо, що комплексне вирішення еколого-економічних проблем використання земельних угідь припускає дослідження питань агроекологічної оптимізації структури земель (оптимальне співвідношення: рілля – природні кормові угіддя – лісу – водні ресурси)[3], як факторів оздоровлення екологічної обстановки.

Ведення ґрунтозахисного землеробства повинно відповідати вимогам: стійкість агроландшафту в умовах антропогенного і техногенного навантаження; його надійність; резервування окремих елементів агроландшафту (залуження середньо- і сильнозмитих ґрунтів, консервація малопродуктивних земель) [4].

Аналізом документів [2] встановлено, що сучасний стан використання земельних ресурсів Гайсинського району не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно припустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, що негативно впливає на стійкість агроландшафту. Давнє і активне освоєння людьми природного середовища області, значні масштаби розвитку багатьох галузей господарства сприяли виникненню тут цілої низки екологічних проблем.

Тому визнано необхідним розробку відповідних Проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, які визначають:

- розміщення виробничих будівель і споруд;
- організацію землеволодінь та землекористувань з виділенням сівозміни, виходячи з екологічних та економічних умов, формування інженерної та соціальної інфраструктури;

- визначення типів і видів сівозміни з урахуванням спеціалізації сільськогосподарського виробництва;
- складання схем чергування сільськогосподарських культур у сівозміні; проектування полів сівозміни; розробку плану переходу до прийнятної сівозміни; перенесення в натуру (на місцевість) запроектованих полів сівозміни.

Встановлено [3], що еколого-економічному обґрунтуванню сівозміни має передувати комплекс організаційно-виробничих заходів щодо впорядкування угідь. Зокрема має бути вивчена та систематизована інформація щодо економічних показників та спеціалізації сільськогосподарського товаровиробника; кількості наявних земель, їх структура, площі; розміщення земельних ділянок; рельєфу території, ґрунтового покриву, забезпечення людським та матеріально-технічним ресурсом, транспортних розв'язок, ринку збуту сільськогосподарської продукції та ряду інших чинників.

Основним методом реалізації управлінських дій, направлених на оптимізацію землекористування та охорону земель, є землеустрій. Зокрема, шляхом запровадження землеустрою реалізуються три функції управління:

- а) створення інформаційної бази для вироблення управлінських рішень;
- б) розробка цих рішень в процесі прогнозування і проектування використання земель;
- в) здійснення управлінського рішення шляхом перерозподілу земель (вилучення, відведення), організації заходів з поліпшення та охорони земель, облаштування і оформлення правового режиму землекористування, економічного стимулювання раціонального землекористування.

Список використаних джерел

1. Добряк Д.С., Канаш О.П., Бабміндра Д.І., Розумний І.А. Класифікація сільськогосподарських земель як наукова передумова їх екологобезпечного використання. 2-ге вид., допов. К.: Урожай, 2009. 464 с.

2. Система ведення агропромислового виробництва Вінницької області на період 2006-2015 роки. Вінниця: облсільгосппрод ГОСХОС, ВСХИ, 2006. 105 с.

3. Тараріко А.Г., Вергунов В.А. Грунтозахисна контурно-меліоративна система землеробства. К.: Укрцнтэи, УНІІЗ, 1992. 38 с.

4. Третьак А.М. Управління земельними ресурсами та реєстрація землі в Україні. К., 1998. 224 с.

Чоповська М. М.

магістрант

Науковий керівник – Гілецький Й.Р.

кандидат пед. наук, доцент

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

м. Івано-Франківськ, Україна

АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ПРИРОДО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства підвищується роль регіональної економічної і соціальної географії, зокрема і регіональних географічних досліджень. Адже регіон розглядається як цілісне утворення, із взаємопов'язаними елементами, яке характеризується певними ознаками, що відрізняють його від інших територій. Рівень розвитку конкретного регіону значною мірою залежить від природно-ресурсного потенціалу (ПРП) території. Проблема методики оцінки ПРП для вибору раціонального напрямку використання природних ресурсів території залишається актуальною у сучасній науці.

Аналіз попередніх досліджень. Серед дослідників та науковців природно-ресурсного потенціалу та методів його оцінки, варто відзначити наступних: Фурдичко О.І., Данилишин Б.М., Реймерс М.Ф., Олійник Я.Б., Качан Є.П.,

Коротун І.П., Клочков В.А., Руденко В.П., Соколова Н.В., Дмитриєвського Ю.Д., Дорогунцов С.І., К. І. Геренчук та інші.

Виклад основного матеріалу. Роботи з дослідженням ПРП, які активно проводяться останнім часом, знаходять своє відображення у становленні системи основних методологічних підходів та методики його оцінки. Серед них розрізняють природний, технологічний (виробничий), екологічний, економічний, географічний, економіко-географічний та інші методологічні підходи до оцінки ПРП.

Під природною оцінкою ПРП рекомендується розуміти взаємозв'язок між встановленими змінами властивостей природних ресурсних комплексів та їх природними часовими та просторовими змінами. Оцінка в основному усна, а головною особливістю є використання якісних відносних показників.

Суть технологічної (виробничої) оцінки ПРП – відображення взаємозв'язку природних та технічних об'єктів, розглянутих з точки зору технічних можливостей конкретної мети, з урахуванням сукупності природних та соціально-економічних умов, за яких відбувається взаємодія досліджуваних об'єктів.

Виробнича оцінка передуює зазвичай економічній, як правило, вартісній оцінці, і кількісно подається у вигляді системи балів [3].

Екологічна оцінка має на меті обґрунтування переліку природоохоронних обмежень, що виступають як пріоритетний критерій перспективної територіальної організації виробництва. Екологічна безпека та благополуччя є мірилом усякої економічної діяльності як у сфері виробництва, так і у сфері послуг. Для доведення ефективності природоохоронної діяльності необхідне порівняння екологічного ефекту та витрат у вигляді очікуваних збитків, які завдаються національному господарству, суспільству, природі можливим забрудненням довкілля. Поточні витрати, спрямовані на запобігання забруднення, відновлення ПРП, необхідно відносити до категорії виробничих витрат і враховувати у собівартості продукції. Даний вид оцінки ПРП передбачає визначення екологічної цінності вихідної сировинної продукції,

одержуваної з природних ресурсів. У цілому ж екологічна оцінка ПРП і з методологічного, і з методичного погляду перебуває на початковій стадії свого розвитку [1].

Проте кожна із наведених вище методологічних оцінок грішить певною однобічністю, спрямованістю передусім на використання ресурсів у певній конкретній галузі або для задоволення певного виду потреб. Роль багатьох важливих чинників при цьому часто нівелюється, не дозволяючи оцінити ПРП комплексно, з урахуванням усіх ймовірних і актуальних напрямків використання ресурсів регіону. Тому, раціональним вирішенням проблеми є поєднання різних оцінок ПРП території. Таке поєднання найбільш повно забезпечує географічний підхід до оцінки ПРП. Так, Геренчук К. І. визначав зміст географічної оцінки як системи якісних і кількісних показників, що характеризують розміри, будову, стан і потенційні можливості природно-господарських комплексів, що дає змогу з максимальною об'єктивністю порівнювати їх між собою, розробляти плани їх розвитку та реконструкції. Під економіко-географічною оцінкою природних ресурсів (ПРП) за Дмитревським Ю. Д., належить розуміти їх синтетичну оцінку, яка складається з оцінки величини запасів природних ресурсів, потреби в них і можливості їх використання [1].

Висновки. Отже, для оптимізації використання природних ресурсів важливою передумовою є їх всестороння комплексна оцінка. Головною метою при цьому має бути зменшення витрат, пов'язаних з природокористуванням, одержання максимального соціально-економічного ефекту та раціональне використання природних ресурсів і збереження довкілля. Завдяки своїм інтегральним можливостям саме конструктивно-географічний підхід дозволяє оцінити ПРП території із взаємодіючими на ній компонентами як одне ціле, вивчити найважливіші територіальні прояви взаємодії суспільства і природи [2].

Список використаних джерел

1. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. У 3-х част.: підручник. Чернівці, 2010. 552 с.

2. Чеболда І. Ю. Конструктивно-географічний аналіз природно-ресурсного потенціалу території (на прикладі Тернопільської області): Автореф. дис. канд. геогр. наук: 11.00.11. Львів, 1999. 16 с.

3. Ясенчук В.І., Явкін В.Г., Морар А.В. Особливості методик оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів Середнього Придністров'я. *Науковий вісник Чернівецького університету*, вип. 633-634. Географія. 2012. С. 179–183.

Гевко Т.С.

магістрантка

Науковий керівник – Шемякін М.В.

кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

м. Умань, Україна

ПРОЕКТ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ГЕОДЕЗИЧНОГО ПОЛІГОНУ УМАНСЬКОГО НУС

Уманський національний університет садівництва розташований у північно-східній частині міста Умань Черкаської області у лісостеповій-правобережній частині України. Клімат регіону помірно-континентальний. На території університету наявні наступні типи ґрунтів: темно-сірі опідзолені і реградовані ґрунти та чорноземи опідзолені і реградовані середньозмиті важкосуглинкові, темно-сірі опідзолені і реградовані ґрунти та чорноземи опідзолені і реградовані слабозмиті важкосуглинкові, темно-сірі опідзолені і реградовані ґрунти та чорноземи опідзолені і реградовані слабозмиті важкосуглинкові.

Рельєф на території УНУС рівнинний з незначним похилом із заходу на схід. Висота крайньої західної точки становить близько 207,260 м, а на сході – 207,476 м, перевищення між зазначеними точками становить 0,486 м на 989 м

відстані. Похил із півночі на південь відносно змінюється і становить від 3 до 10 метрів.

Серед усього різноманіття насаджень, доріг та тротуарів на території університету та прилеглий їй території по вул. Інтернаціональна, знаходяться пункти полігонометрії державної геодезичної мережі.

Серед двадцяти п'яти обстежених пунктів полігонометрії державної геодезичної мережі в окрузі Уманського національного університету садівництва лише 14 збережених та існують до цього часу, 11 з них зруйновано.

Серед обстежених обстежених пунктів 320, 537, 319, 575(3), 576(3), 525 з трьома прилеглими йому стінними реперами, 527 з трьома прилеглими йому стінними реперами та 294 були віднайдені і їх можна буде використовувати для подальших робіт.

Для того, щоб підвищити точність проведення вимірювань, необхідно крім розімкнутого ходу створити замкнений.

Для проектування полігону обрано ділянку що розташована на території ВНЗ між вул. Юрія Глібка, вул. Інтернаціональна та вул. Інститутська.

За опорні точки полігону обрано збережені пункти полігонометрії першого розряду державної геодезичної мережі у м. Умань, що розташовані по вул. Інтернаціональна, а саме : № 320, № 537, № 319. Також пункти існуючої навчальної полігонометричної мережі: ПНГМ 1, ПНГМ 3, ПНГМ 4.

Розміщення полігону вздовж вулиць забезпечує відносно прямі його сторони. Південна сторона, що містить в собі більшість точок полігону, проходить вздовж вул. Юрія Глібка і розміщується на пішохідній доріжці, що забезпечить безпечне проведення вимірювань. Трапецеподібна форма полігону забезпечує гарну видимість між сусідніми точками та вздовж усієї ланки.

Полігон складається з 15 точок, що формують замкнений контур, складений за ходом годинникової стрілки. Згідно з кадастровим планом, найдовша сторона, що простягається з заходу на схід становить 312,711 м. Це хід між пунктами полігонометрії № 319 та ПНГМ 1. Найменшою є ланка ходу

між точками 7 та 8 у напрямку із сходу на захід, довжиною 78,083 м. Середня довжина між точками усього полігону становить 129,027 м.

Рельєф даної ділянки рівнинний з незначним похилом із заходу на схід. Висота крайньої західної точки становить 210,046 м, а на східній – 193,640 м, перевищення між зазначеними точками складає 16,406 м на відстані 800 м. Похил із півночі на південь змінюється і становить від 3 до 10 метрів.

Найвищою точкою полігону є пункт геодезичної мережі №320 висотою 226,204 м, що розташований на початку вул. Інтернаціональна. Найнижчим є ПНГМ 1 з висотою 192,565 м по вул. Інститутська.

Найбільшим перевищенням між суміжними точками № 319 та ПНГМ 1 в напрямку зі заходу на схід є 26,610 м. Найменше перевищення у ланки між ПНГМ1 та ПНГМ 3 - 0,430 м. Площа полігону 19,3273 га, периметр полігону 2 140,416 м.

Дерев'янко В.В.

магістрантка

Науковий керівник – Шемякін М.В.

кандидат с.-г. наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

м. Умань, Україна

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ПЕДИНІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Управління земельними ресурсами повинне містити в собі: планування, регулювання, організацію і контроль за використанням земель, а отже, його необхідно розглядати через призму управління раціональним використанням та охороною земель [2].

Село Пединівка є адміністративно-територіальним центром Пединівської сільської ради Звенигородського району Черкаської області з чисельністю населення 523 особи. У населеному пункті налічується 213 садиб. Площа населеного пункту складає 399,326 га. В селищі Шампанія проживає 60 осіб, налічується 30 садиб. Його площа складає 22,674 га.

Клімат Звенигородського району помірно-континентальний, досить теплий з недостатньою вологозабезпеченістю. Ґрунтоутворюючі породи представлені лесовидними суглинками, делювіальними та алювіально-делювіальними [1].

Аналіз структури основних угідь на території сільської ради свідчить, що вона (структура) далека від оптимальних показників. Так, як висока сільськогосподарська освоєність території (83,77%) висока розораність (78,58%), доволі низька питома вага кормових угідь (лише 10,21%), низька лісистість території (всього 10,55%).

У загальній площі земель, які не підлягають роздержавленню і приватизації, питома вага земель резервного фонду становить 8,65%, лісового фонду – 33,97%, водного фонду – 5,53%, а земель запасу – 51,85%.

Площа земель запасу становить 327,4 га, в тому числі ріллі 74,5, пасовищ 122,8 га, під господарськими шляхами 25,1 га, лісових площ 29,2 га.

У державній власності залишається 54,6440 га земель резервного фонду, представленого ріллею. Площа земель резервного фонду становить 8,65 % від площі сільськогосподарських угідь.

У державній власності також залишаються землі природоохоронного призначення загальною площею 477,1892 га, в тому числі сіножатей - 21,2000 га, пасовища – 122,8000 га, лісових площ – 243,7000 га та під водою 89,4892 га.

Для більш ефективного використання земельних ресурсів необхідне укрупнення землеволодінь. Тому запроектовані нові агроформування.

Склад запроектованих агроформувань включає:

- ФГ Травень Агро Плюс орендує 21 земельних паїв громадян, що проживають у селі Пединівка. Загальна площа цього землекористування становить 40,0802 га ріллі.
- ЗАТ «НВФ» Урожай» за рахунок 449 паїв орендує земельну ділянку площею 954,6049 га, 141,4758 га – за рахунок земель запасу. Загальна площа землекористування становить 1094,0887га, у тому числі 1078,4887 га - ріллі, 5,6га – багаторічні насадження, сіножаті – 10 га.
- ТОВ «Інлайн Агро» орендує земельну ділянку площею 2,88 га, ріллі.
- ФГ Бойко Олег орендує земельну ділянку площею 11,0 га ріллі.

Одноосібні господарства на території Пединівської сільської ради створені в кількості 65 і загальна площа їх земель становить 238,8347 га.

Загальна площа зон обмеженого режиму землекористування становить 78,38 га, або 3,2% від загальної площі в адміністративному підпорядкуванні сільської ради.

Охоронні зони займають 36,0 га або 45,9% , водоохоронні зони – 13,25 га або 16,9%, прибережні смуги – 6,63 га або 8,5% та санітарно-захисні зони – 22,5 га або 28,7%.

Для визначення ефективності управління земельними ресурсами був визначений коефіцієнт екологічної стабільності. Величина коефіцієнта екологічної стабільності території сільської ради становить 0,62, тобто вона відноситься до середньо стабільної, що вказує на ефективне управління земельними ресурсами. Також до стабільних відносяться територія сформованого проектного приватного землекористування: для приватного підприємства ФГ «Травень Агро Плюс» коефіцієнт екологічної стабільності становить 0,84. Для ЗАТ «НВФ» Урожай» – коефіцієнт екологічної стабільності становить 0,84 (середньо стабільний).

Для більш ефективного ведення господарства та раціонального використання земель продовжувати на основі об'єднання паїв створювати об'єднані агроформування. Для підвищення економічної стабільності

території збільшувати частку екологічно стійких угідь (насичення сівозмін однорічними та багаторічними травами, створення культурних пасовищ, тощо).

Список використаних джерел

1. Довідник з агрохімічного та агроекологічного стану ґрунтів України. За редакцією Б.С. Носка, Б.С. Простора. К.: Урожай, 1994. 157 с.
2. Третяк А.М. Землепорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій. К.: Вища освіта, 2006. 528 с.

Коцупера О.І.

магістрант

Науковий керівник – Романчук С.В.

кандидат технічних наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

м. Умань, Україна

ПРОЄКТ ПОДІЛУ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ НА ТЕРИТОРІЇ ІВАНЬКІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ МАНЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Послідовність та зміст робі із встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками визначається «Інструкціями про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками» [1].

Встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) здійснюється на підставі розробленої та затвердженої технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), технічної документації із землеустрою щодо поділу та

об'єднання земельних ділянок або проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

Метою роботи був поділ земельної ділянки з визначенням її площі, меж, обмежень і обтяжень на використання.

Маньківський район розташований у західній частині Черкаської області.

Іваньківська об'єднана територіальна громада розташована на північному сході від міста Маньківка. Земельна ділянка, що підлягає поділу, розташована на північній околиці села Іваньки за межами населених пунктів на землях запасу (земельні ділянки кожної категорії земель, які не надані у власність або користування громадянам чи юридичним особам). Має складну, у цілому прямокутну, конфігурацію. Рельєф ділянки рівнинний. Використовується як сільськогосподарські угіддя (рілля). На ділянці, що підлягає поділу, є два типи ґрунту – сірий опідзолений і чорнозем опідзолений важкосуглинковий.

Площа земельної ділянки складає – 4,6403 га. Категорія земель – землі сільськогосподарського призначення. Відповідно до Класифікації видів цільового призначення земель (КВЦПЗ) земельна ділянка – землі запасу (земельні ділянки кожної категорії земель, які не надані у власність або користування громадянам чи юридичним особам) має код цільового використання.

Для визначення на місцевості меж земельної ділянки двочастотним GPS-приймачем Leica ATX1230 GG була створена знімальна планова основа методом GNSS-спостережень в режимі RTK. Прив'язка та калібровка GPS-приймача (ровера) до пунктів опорної геодезичної мережі з відомими координатами на місцевості була виконана перед початком знімань.

Для обробки застосовували прикладну комп'ютерну програму Digitals. У процесі обробки були визначені координати поворотних точок ділянки, складений абрис, за яким провели поділ ділянки. Кінцевим результатом робіт були кадастрові плани земельних ділянок, на які була поділена вихідна. Площа кожної ділянки становить: 0,8311 га, 0,2603, 0,3621, 0,4707, 0,4285, 0,4279,

1,5000 та 0,3596 га. Обмежень і обтяжень у використанні земельної ділянки не виявлено [2].

Список використаної літератури

1. «Інструкції про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками». Наказ Держкомзему № 376 від 18 травня 2010 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0391-10#Text>

2. Третяк А. М. Класифікатор обмежуваних обтяжень права власності на землю. Київ: Либідь, 2000. 13 с.

Подолянюк Є.О.

магістрант

Науковий керівник – Романчук С.В.

кандидат технічних наук, доцент

Уманський національний університет садівництва

м. Умань, Україна

ПРОЄКТ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ПОДІЛУ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ІЗ ЗЕМЕЛЬ ЗАПАСУ ПОЗА МЕЖАМИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ТЕРИТОРІЇ ІВАНЬКІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ МАНЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Маньківський район перебуває у межах Придніпровської височини.

Клімат регіону проведення робіт помірноконтинентальний і за розподілом опадів у часі характерний для зони нестійкого зволоження.

На північному сході від міста Маньківка розташована Іваньківська об'єднана територіальна громада.

На земельній ділянці знаходяться чорноземи типові малогумусні і чорноземи реградовані сильно змиті важкосуглинкові.

Метою проекту є поділ земельної ділянки на дві частини згідно із технічним завданням.

Земельна ділянка, що підлягає поділу, розташована на захід від села Березівка за межами населених пунктів на землях запасу (земельні ділянки кожної категорії земель, які не надані у власність або користування громадянам чи юридичним особам) [1]. Має складну конфігурацію. Рельєф ділянки рівнинний. Земельна ділянка використовується під сільськогосподарські угіддя (рілля). Площа земельної ділянки становить 1,2624 га.

Класифікатор видів цільового призначення земель (КВЦПЗ) визначає цільове призначення земельної ділянки як землі запасу (земельні ділянки кожної категорії земель, які не надані у власність або користування громадянам чи юридичним особам).

Роботи з визначення координат земельної ділянки за межами населеного пункту на території Іваньківської сільської ради Маньківського району Черкаської області виконувались GPS-приймачем Topcon з використанням мережі референцних GNSS-станцій.

Як координатну основу, при зніманнях використано мережу постійно діючих референцних GNSS-станцій компанії System Solution, що сертифікована в установленому порядку. Положення базових станцій визначені в системі координат MSK-71 і мають жорсткі зв'язки з пунктами УПМ ГНСС. Вимірювання виконувались у режимі реального часу (RTK) із використанням референцних GNSS-станцій мережі System.NET.

Після проведення польових вимірювань були обчислені вектори і координати поворотних точок ділянки. Для обробки використовували досить розповсюджену прикладну комп'ютерну програму Digitals.

Згідно із завданням на проектування, був виконаний поділ земельної ділянки на дві частини площею 0,5538 та 0,7086 га. При обстеженні ділянок, було виявлено, що на ній є зони з обмеженням прав на використання [1]. На ділянці площею 0,5538 – охоронна зона навколо (вздовж) об'єкта енергетичної системи площею 0,1648 га та водоохоронна зона 0,0458 га. На ділянці площею

0,7086 га – охоронна зона навколо (вздовж) об'єкта енергетичної системи площею 0,2422 га.

За результатами польових вимірювань та їх обчислень, графічних побудов виготовлені кадастрові плани земельних ділянок.

Список використаної літератури

1. Третяк А. М. Класифікатор обмежуваних обтяжень права власності на землю. К.: Либідь, 2000. 13 с.

Прокопенко Н.А.

магістрантка

Науковий керівник – Рудий Р.М.

доктор технічних наук, професор

Уманський національний університет садівництва

м. Умань, Україна

ПРОЕКТ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ПРИБУДИНКОВИХ ТЕРИТОРІЙ

Основною метою проекту, є точне визначення власника або користувача окремої земельної ділянки в межах території кварталу. При цьому його право на земельну ділянку повинно бути підтверджено наявністю державного акта на право власності на земельну ділянку встановленого зразка. За допомогою цього буде розв'язано декілька суміжних питань таких, як відповідальність конкретних осіб за порушення земельного та іншого законодавства, оподаткування земель, внесення повної і достовірної інформації в державний земельний кадастр та інших взаємовідносин між суб'єктами земельних відносин.

Прибудинкова територія – це встановлена за проектом розподілу території житлового кварталу (мікрорайону) та проектом забудови земельна

ділянка багатоквартирної несадибної забудови, яка необхідна для розміщення та обслуговування житлового будинку (будинків) і пов'язаних з ним господарських та технічних будівель і споруд. Прибудинкова територія встановлюється для будинку (будинків) і не може виділятися для частини будинку (блоку, поверху, секцій квартир тощо).

При складанні проекту розподілу прибудинкових територій кварталу №4 міста Черкаси, в першу чергу була з'ясована загальна площа кварталу яка становить 5,6010 гектара. В результаті проведених розрахунків було встановлено, що фактична площа житлової території кварталу становить 3,3892 га.

Наступний етап розподілу, це розрахунок нормативної площі житлової території кварталу для подальшого визначення резервної площі житлової території кварталу. З обрахунків визначено, що нормативна площа житлової території кварталу становить 2,4117 га.

Під час проведення розрахунків нормативної площі житлової території кварталу було також встановлено нормативні прибудинкові території по кожному багатоквартирному житловому будинку кварталу.

При подальшому проектуванні визначено, що резервна площа території кварталу, яка склала 0,9775 гектара, не може бути встановлена в натурі (на місцевості) в зв'язку з планувальними умовами і тому вся фактична територія кварталу була розподілені на прибудинкові території окремих будинків.

Наступний крок проектування полягає у встановленні середньої розрахункової площі житлової території кварталу для окремого існуючого житлового будинку.

Далі, згідно правил, встановлюються реальна та ідеальна частка прибудинкової території по кожному з будинків. Відповідно до розрахунків, сумарна реальна частка прибудинкової території становить 2,7853 га, а ідеальна – 0,0285 га. В першу чергу на плані визначається сучасний стан використання території кварталу, яка склалась за планувальних умов та фактичного використання території. Після встановлення на плані визначаються площі цих

територій, які порівнюються з нормативними площами прибудинкових територій, якщо площа території фактичного користування більше або дорівнює нормативній площі прибудинкової території, то ідеальна частка прибудинкової території не визначається.

В разі якщо площа території фактичного користування менше ніж нормативна площа прибудинкової території, то ідеальна частка визначається як різниця між нормативною і фактичною.

Проаналізувавши розрахунки, встановлено, що усі площі фактичного користування більші ніж нормативні площі прибудинкових територій, тому немає необхідності виділяти ідеальні частки прибудинкових територій. Проте для будинків №6 та №8 по вулиці Пастерівська встановлено ідеальну частку прибудинкової території, яка, відповідно, становить 0,0148 та 0,0137 га.

Таке рішення обґрунтоване тим, що при встановленні меж фактичного користування територією кварталу була визначена ділянка площею 0,0285 гектара, яка не використовувалась жителями будинків. Площа ділянки невелика і на ній не може бути побудована жодна з громадських споруд, або будь – який житловий будинок тому вона не визначена, як резервна земельна ділянка для подальшого будівництва [9].

Розрахунок ідеальної частки проведений пропорційно кількості житлових одиниць в кожному з будинків.

Останнім етапом складання проекту розподілу кварталу №4 міста Черкаси на прибудинкові території буде погодження, затвердження та винос проекту в натуру (на місцевість). При цьому межі прибудинкових територій закріплюються межовими знаками встановленого зразка, а об'єднанню співвласників житлового багатоквартирного будинку видається державний акт встановленого зразка на право спільної сумісної власності на земельну ділянку.

Печиборщ Юрій, студент 11-м-зм групи, Уманський національний
університет садівництва, м. Умань, Україна

ПРОЦЕДУРА УТВОРЕННЯ МЕЖ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

Встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) проводиться відповідно до топографо-геодезичних і картографічних матеріалів [3]. Встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) здійснюється на основі технічної документації із землеустрою, якою визначається місцеположення поворотних точок меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

Межі земельної ділянки в натурі (на місцевості) закріплюються межовими знаками встановленого зразка.

У разі, якщо межі земельних ділянок в натурі (на місцевості) збігаються з природними та штучними лінійними спорудами і рубежами (річками, струмками, каналами, лісосмугами, шляхами, шляховими спорудами, парканами, огорожами, фасадами будівель та іншими лінійними спорудами і рубежами тощо), межові знаки можуть не встановлюватися. Власники землі та землекористувачі, у тому числі орендарі, зобов'язані дотримуватися меж земельної ділянки, закріпленої в натурі (на місцевості) межовими знаками встановленого зразка.

Перенесення в природу (на місцевість) або відновлення всіх поворотних точок меж земельної ділянки здійснюється геодезичними методами з прив'язкою не менше двох характерних закріплених поворотних точок до пунктів державної геодезичної мережі та до твердих точок на місцевості [2].

Варто мати на увазі, що відмовлення чи ухилення фактичного землекористування від встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), яка ним використовується, одержання документа, що посвідчує право на неї, або від його державної реєстрації, є правопорушенням. Наявність останнього є підставою для притягнення винної особи до відповідальності відповідно до норм Кодексу про адміністративні правопорушення та інших

актів законодавства України. Крім того, це не звільняє порушника від внесення плати за фактичне використання земельної ділянки [1].

Технічна документація із землеустрою щодо складання документів, що посвідчують право на земельну ділянку, включає:

- а) пояснювальну записку;
- б) технічне завдання на складання документів, що посвідчують право на земельну ділянку;
- в) копії заяв фізичних або клопотання юридичних осіб;
- г) матеріали польових геодезичних робіт і план земельної ділянки, складений за результатами кадастрової зйомки;
- г) рішення органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування про надання або передачу земельної ділянки у власність або надання в користування, у тому числі на умовах оренди;
- д) акт прийомки-передачі межових знаків на зберігання;
- е) акт перенесення в натуру (на місцевість) меж охоронних зон, зон санітарної охорони, санітарно-захисних зон і зон особливого режиму використання земель за їх наявності;
- є) кадастровий план земельної ділянки;
- ж) перелік обмежень прав на земельну ділянку і наявні земельні сервітути.

Технічне завдання є невід'ємною частиною договору між замовником та проектною землепорядною організацією на виконання робіт по розробці проекту відведення, якщо інше не передбачено цим договором. Підставою для розробки проекту відведення є: клопотання замовника та дозвіл відповідної ради (адміністрації) на розробку проекту відведення земельної ділянки. Основні вимоги до оформлення графічних матеріалів, що входять до проекту відведення. До складу обов'язкових графічних матеріалів проекту відведення входять:

- план відведення земельної ділянки;
- вкопійовання з чергового кадастрового плану;

- схема (фрагмент схеми) економіко-планувальних зон із зазначенням місця розташування земельної ділянки;
- план меж зон обмежень та сервітутів;
- креслення перенесення меж земельної ділянки в натуру (на місцевість).

Обов'язковими елементами плану відведення земельної ділянки є ситуаційна схема розташування земельної ділянки в системі кварталів населеного пункту, або чергового кадастрового плану ради базового рівня, креслення земельної ділянки, що передбачена до відведення, експлікація земельних угідь, умовні позначення, масштаб креслення, штамп організації-виконавця (проектної землепорядної організації). План відведення земельної ділянки складається на основі чергового кадастрового плану. Територія земельної ділянки, що запроєктована до відведення фарбується світло-червоним кольором. Графічні матеріали виконуються, як правило, за допомогою комп'ютерної техніки або ручним способом. Графічні матеріали виготовляються як на прозорому так і на непрозорому матеріалі. Базовим форматом, який застосовується при складанні графічних матеріалів є формат А-3. В окремих випадках можуть використовуватись інші формати, передбачені державними стандартами України.

Правовстановлюючі документи фізичних та юридичних осіб:

1. Нотаріально завірена копія, свідоцтва про державну реєстрацію.
2. Нотаріально завірена копія статуту.
3. Нотаріально завірена копія установчого договору (в разі необхідності).
4. Копія довідки управління статистики про внесення до єдиного державного реєстру підприємств та організацій України.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар. Х.: ТОВ „Одисей”, 2007. 624 с.

2. Левчук Г. П., Новак В. Е., Конусов В. Г. Прикладная геодезия: Основные методы и принципы инженерно-геодезических работ. Учебник для вузов. Москва, 1981. 446 с.

3. Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я. Теоретичні основи державного земельного кадастру: Навч. посібник. Львів: Новий світ, 2003. 336 с.

Нікул Павло, студент 11-м-зм групи, Уманський національний університет садівництва, м. Умань, Україна

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

Державна реєстрація земельної ділянки здійснюється при її формуванні шляхом відкриття Поземельної книги на таку ділянку.

Державна реєстрація земельних ділянок здійснюється за місцем їх розташування відповідним Державним кадастровим реєстратором територіального органу центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів в містах Києві та Севастополі, містах республіканського (Автономної Республіки Крим) та обласного значення, районі.

Державна реєстрація земельних ділянок здійснюється за заявою:

- ❖ особи, якій за рішенням органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування надано дозвіл на розроблення документації із землеустрою, що є підставою для формування земельної ділянки при передачі її у власність чи користування із земель державної чи комунальної власності, або уповноваженої нею особи;

- ❖ власника земельної ділянки, користувача земельної ділянки державної чи комунальної власності (у разі поділу чи об'єднання раніше сформованих земельних ділянок) або уповноваженої ними особи;

- ❖ органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування (у разі формування земельних ділянок відповідно державної чи комунальної власності).

Для державної реєстрації земельної ділянки Державному кадастровому реєстратору, який здійснює таку реєстрацію, подаються:

- ❖ заява за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів;
- ❖ оригінал документації із землеустрою, яка є підставою для формування земельної ділянки;
- ❖ документація із землеустрою, яка є підставою для формування земельної ділянки у формі електронного документа;
- ❖ документ, що підтверджує оплату послуг з державної реєстрації земельної ділянки.

Заява з доданими документами надається заявником особисто чи уповноваженою ним особою або надсилається поштою цінним листом з описом вкладення та повідомленням про вручення.

Державний кадастровий реєстратор, який здійснює державну реєстрацію земельних ділянок, протягом чотирнадцяти днів з дня реєстрації заяви:

- ❖ перевіряє відповідність документів вимогам законодавства;
- ❖ за результатами перевірки здійснює державну реєстрацію земельної ділянки або надає заявнику мотивовану відмову у державній реєстрації.

Підставою для відмови у здійсненні державної реєстрації земельної ділянки є:

- ❖ розташування земельної ділянки на території дії повноважень іншого Державного кадастрового реєстратора;
- ❖ подання заявником документів, передбачених частиною четвертою цієї статті, не в повному обсязі;
- ❖ невідповідність поданих документів вимогам законодавства;
- ❖ знаходження в межах земельної ділянки, яку передбачається зареєструвати, іншої земельної ділянки або її частини.

У разі надання відмови з підстави, визначеної абзацом другим частини шостої цієї статті, заявнику повідомляється найменування та адреса органу, до повноважень якого належить здійснення державної реєстрації земельної

ділянки.

На підтвердження державної реєстрації земельної ділянки заявнику безоплатно видається витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку. Витяг містить всі відомості про земельну ділянку, внесені до Поземельної книги. Складовою частиною витягу є кадастровий план земельної ділянки.

При здійсненні державної реєстрації земельної ділянки їй присвоюється кадастровий номер.

Державна реєстрація земельної ділянки скасовується Державним кадастровим реєстратором, який здійснює таку реєстрацію, у разі:

- ❖ поділу чи об'єднання земельних ділянок;
- ❖ якщо протягом одного року з дня здійснення державної реєстрації земельної ділянки речове право на неї не зареєстровано з вини заявника.

У разі скасування державної реєстрації з підстав, зазначених в абзаці третьому цієї частини, Державний кадастровий реєстратор у десятиденний термін повідомляє про це особу, за заявою якої здійснено державну реєстрацію земельної ділянки [5].

Список використаних джерел

1. Про державний земельний кадастр: Закон України від 7 липня 2011 р. N 3613-VI. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення: 01.11.2020).

Наукове видання

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ УЧЕНИХ
«НАУКОВІ ЗДОБУТКИ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ У СФЕРІ ГЕОДЕЗІЇ,
КАРТОГРАФІЇ, ЗЕМЛЕУСТРОЮ, КАДАСТРУ»**

*Видається в авторській редакції. Редакція не несе відповідальності за зміст матеріалів.
Автори вміщених матеріалів висловлюють свою думку, яка не завжди збігається з позицією
редакції.*

Уманський національний університет садівництва
вул. Інтернаціональна 2, м. Умань, Черкаської обл., 20305